

Kallelse

Socialnämnden kallas till sammanträde

Tid: Torsdagen den 21 maj 2015 kl. 17:30

Plats: Lagen, plan 1, Alceahuset, Hackstavägen 22

(Sammanträdesrum Lagen är reserverat för Alliansen kl. 16:30

Sammanträdesrum Losjön, plan 1 är reserverat för oppositionen kl. 16:30)

Övrig information:

Vänligen anmäl eventuellt förhinder till Linda Turula, linda.turula@osteraker.se

På uppdrag av ordförande Christina Funhammar (M)

Linda Turula

Administrativ samordnare

Dagordning

1. Upprop, fastställande av dagordning och övriga frågor
2. Val av justerare samt tid och plats för justering

Informationsärenden

3. Socialnämndens månadsuppföljning per 2015-04-30
4. Information om socialförvaltningens utveckling av arbetsgivarvarumärket – David Wallner, kommunikatör

Beslutsärenden

5. Revidering av riktlinjer för ekonomiskt bistånd (riktlinjerna finns i separat häfte)
6. Riktlinjer för handläggning av ensamkommande barn inom familjestödsenheten (Omedelbar justering)
7. Nytt avtal med länsgemensamt resurscentrum mot hedersrelaterat förtryck och våld, Origo

8. Individärenden

- 8.1 Ansökan om bistånd över högsta godtagbara boendekostnad
- 8.2 Ansökan om bistånd över högsta godtagbara boendekostnad
- 8.3 Ansökan om bistånd över högsta godtagbara boendekostnad

- 8.4 Ansökan om bistånd i form av tillfälligt boende i vandrарhem
- 8.5 Eftergift av återkrav
- 8.6 Övervägande vid placering enligt 6 kap 8 § SoL
- 8.7 Övervägande vid placering enligt 6 kap 8 § SoL
- 8.8 Övervägande vid placering enligt 6 kap 8 § SoL
- 8.9 Övervägande vid placering enligt 6 kap 8 § SoL
- 8.10 Övervägande vid placering enligt 6 kap 8 § SoL
- 8.11 Omprövning vid placering enligt 13 § LVU
- 8.12 Bistånd i form av stadigvarande vård och fostran
- 8.13 Bistånd i form av stadigvarande vård och fostran
- 8.14 Ansökan om vårdnadsöverflyttning
- 8.15 Ansökan om vårdnadsöverflyttning
- 8.16 Ansökan om vårdnadsöverflyttning
- 8.17 Överlämnande av skuld för indrivning

9. Anmälan delegationsbeslut

- 9.1 Ordförandebeslut 2015-04-27 – Omedelbart omhändertagande enl. LVM (bifogas)
- 9.2 Protokoll sociala utskottet 2015-05-06 (finns i pärmen)
- 9.3 Delegationslistor Procapita 2015-04-01 – 2015-04-30 (finns i pärmen)
- 9.4 Delegationslista Public 360 2015-04-01 – 2015-04-30 (finns i pärmen)

10. Delgivningar

- 10.1 Dom från Förvaltningsrätten i Stockholm i mål nr 31189-14 (bifogas)
- 10.2 Dom från Förvaltningsrätten i Stockholm i mål nr 6968-15 (bifogas)
- 10.3 Dom från Kammarrätten i Stockholm i mål nr 393-15 (bifogas)
- 10.4 Dom från Förvaltningsrätten i Stockholm i mål nr 5768-15 (bifogas)
- 10.5 Dom från Förvaltningsrätten i Stockholm i mål nr 793-15 (bifogas)
- 10.6 Dom från Förvaltningsrätten i Stockholm i mål nr 8416-15 (bifogas)
- 10.7 Dom från Attunda tingsrätt i mål nr T 8587-14 (bifogas)
- 10.8 Dom från Förvaltningsrätten i Stockholm i mål nr 6647-15 (bifogas)
- 10.9 Beslut från IVO ang. klagomål från enskild (bifogas)
- 10.10 Verksamhetsplan 2015 Socialjouren nordost (bifogas)
- 10.11 Beslut från Socialstyrelsen ang. utvecklingsmedel för att kvalitetsutveckla arbetet med våldutsatta kvinnor, barn som bevittnat våld och våldsutövare (skickas per e-post)
- 10.12 Minnesanteckningar från politiskt samverkansmöte mellan SLL Sjukvårdsstyrelse Norr, Vaxholms stad och Österåkers kommun 2015-04-16 (skickas per e-post)
- 10.13 Cirkulär 15:14 från SKL: Vårpropositionen och vårändringsbudgeten för år 2015 (skickas per e-post)
- 10.14 Protokoll från FÖRSAM 2015-05-11 (skickas per e-post)

3.

Socialnämndens månadsuppföljning per 2015-04-30

Beslutsförslag:

Socialnämndens beslut

1. Månadsuppföljning per 2015-04-30 och prognos per 2015-12-31 noteras.
2. Månadsuppföljning och prognos överlämnas till Kommunstyrelsen.

Tjänsteutlåtande

Socialförvaltningen

Till Socialnämnden

Datum 2015-05-11

Dnr SN 2015/0024

Socialnämndens månadsuppföljning per 2015-04-30

Beslutsförslag

Socialnämndens beslut

1. Månadsuppföljning per 2015-04-30 och prognos per 2015-12-31 noteras.
2. Månadsuppföljning och prognos överlämnas till Kommunstyrelsen.

Sammanfattning

Socialnämndens nettokostnader för perioden uppgår till -26 419 tkr vilket motsvarar 87 % av periodbudgeten och ger ett överskott på 4 014 tkr. Bokslutsprognosen för helåret är -87 280 tkr, vilket resulterar i ett förväntat överskott på 4 020 tkr för helåret 2015.

Bilagor

1. ”Ekonomisk uppföljning per den 30 april, Socialnämnden”

Anne Simmasgård
Förvaltningschef

Frida Wennermark
Controller

Frida Wennermark
Controller

Ekonomisk uppföljning per den 30 april, Socialnämnden

Ekonomisk sammanställning

Driftsredovisning per slag (belopp i tkr)	HELÅR				PERIOD: JAN-APR			
	Budget 2015	Prognos 2015	Budget- avvikelse	Utfall perioden	Period- budget	Utfall perioden	Budget- avvikelse	%
<i>Verksamhetens intäkter</i>								
Avgifter	263	263	0	278	87	41	-46	47%
Övriga intäkter	47 802	49 552	1 750	25 866	15 913	13 601	-2 312	85%
Summa intäkter	48 065	49 815	1 750	26 144	16 000	13 642	-2 358	85%
<i>Verksamhetens kostnader</i>								
Personalkostnader	-43 385	-43 085	300	-38 489	-14 462	-13 924	538	96%
Lokal kostnader	-11 832	-11 832	0	-8 938	-3 944	-3 592	352	91%
Kapitalkostnader	0	0	0	-2	0	0	0	
Köp av verksamhet	-52 636	-51 266	1 370	-30 453	-17 524	-13 194	4 330	75%
Övriga kostnader	-31 512	-30 912	600	-30 650	-10 503	-9 351	1 152	89%
Summa kostnader	-139 365	-137 095	2 270	-108 531	-46 433	-40 061	6 372	86%
Verksamhetens nettokostnader	-91 300	-87 280	4 020	-82 387	-30 433	-26 419	4 014	87%

Driftsredovisning per verksamhet (belopp i tkr)	HELÅR				PERIOD: JAN-APR			
	Budget 2015	Prognos 2015	Budget- avvikelse	Utfall perioden	Period- budget	Utfall perioden	Budget- avvikelse	%
Nämnd och ledningsstab	-6 100	-5 100	1 000	-4 629	-2 033	-1 791	242	88%
Familjestödsenheten	-41 100	-39 950	1 150	-36 390	-13 700	-12 006	1 694	88%
Vuxenstödsenheten	-44 100	-42 230	1 870	-41 368	-14 700	-12 622	2 078	86%
Verksamhetens nettokostnader	-91 300	-87 280	4 020	-82 387	-30 433	-26 419	4 014	87%

Sammanfattning

Socialnämndens nettokostnader för perioden uppgår till -26 419 tkr vilket motsvarar 87 % av periodbudgeten och ger ett överskott på 4 014 tkr. Bokslutsprognosen för helåret är -87 280 tkr, vilket resulterar i ett förväntat överskott på 4 020 tkr för helåret 2015.

Kommentarer till periodens utfall

Nämndens nettoavvikelse per sista april visar på ett överskott på 4 mnkr mnkr vilket innebär en stor förbättring sedan mars månad med 2,5 mnkr. Av denna förändring motsvaras cirka 1,8 mnkr av ökade intäkter för ensamkommande flyktingbarn och resterande 0,5 mnkr avser verksamheter inom vuxenstödsenheten.

Den ackumulerade totala avvikelsen för intäkter uppgår nu till knappt -2,4 mnkr varav 2,1 mnkr avser ensamkommande flyktingbarn. Verksamheten har dock samtidigt ett överskott gentemot budget för köp av verksamhet uppgående till 3,7 mnkr.

Nämnd- och ledningsstab

Resultatet för nämnd- och ledningsstab visar en positiv avvikelse för perioden på 242 tkr. Den centrala bufferten förklarar 300 tkr av överskottet medan kostnaderna för arvoden till nämndsledamöter överstiger budgeten med 120 tkr. Av detta avser hälften kostnader som härrör till slutet av föregående år.

Familjestödsenheten

Familjestödsenheten visar per sista mars ett positivt resultat uppgående till 1,7 mnkr vilket är en förbättring med 1,9 mnkr sedan mars månad. I princip hela förändringen förklaras av att utbetalningen från Migrationsverket för ensamkommande flyktingbarn avseende första kvartalet i år var så mycket högre än den preliminära beräkningen som hade gjorts för samma period och reserverats i utfallet. Ersättningen motsvarade schablonersättningen per dygn för de 40 barn som finns i överenskommelsen medan det som reserverats felaktigt endast var beräknat på det antal barn som hittills hade tagits emot. Intäkterna har hitintills motsvarat det som hade beräknats för perioden.

Familjemottagningen uppvisar ett periodöverskott per april på 450 tkr. Det beror dels på den försenade rekryteringen som nämnts tidigare samt lägre övriga kostnader i samband med den nya verksamheten för sociala insatsgrupper.

De totala vårdkostnaderna för barn och unga har under årets fyra första månader varit drygt 600 tkr mer än budgeterat. Avvikelsen för HVB barn och unga motsvarar den siffran och är en följd av höga volymer i början av året. Övriga insatser har endast små avvikelser jämfört med periodbudgeten.

Vuxenstödsenheten

Utfallet för vuxenstödsenheten per sista april visar en positiv avvikelse på drygt 2 mnkr och har förbättrats med drygt 0,5 mnkr sedan mars månad.

En faktura för en renoveringskostnad på omkring 230 tkr betalades i april vilket förklarar det försämrade utfallet för hyresvårdskostnader. Sammantaget visar verksamheten endast ett underskott på 55 tkr per april men flera renoveringskostnader bl.a. väntar.

Även under april månad låg utbetalningarna av ekonomiskt bistånd på en betydligt lägre nivå än budgeterat per månad (300 tkr). Den ackumulerade budgetavvikelsen uppgår därmed till 660 tkr för de första fyra månaderna och ser positivt ut för helårsprognosen.

Kostnaderna för vård till vuxna har varit 1 mnkr lägre till och med april än vad som hade budgeterats. Den största avvikelsen återfinns för HVB-placeringar för missbrukare (700 tkr) till följd av lägre volymer under februari-april.

Kommentarer till bokslutsprognos

Bokslutsprognosen för 2015 uppgår till -87 280 tkr vilket ger en positiv budgetavvikelse på 4 mnkr. Det innebär att prognosen har förbättrats med 320 tkr sedan föregående månad.

Familjestödsenhetens helårsprognos är oförändrad på totalen. En justering har dock skett mellan HVB och extern öppenvård med 400 tkr då en placering som legat under HVB egentligen har varit öppenvård sedan årets början.

Vuxenstödsenheten står för hela förbättringen i nämndens prognos (320 tkr) sedan mars månad. Först och främst har prognosen för ekonomiskt bistånds reviderats upp med ytterligare 200 tkr till 1 050 tkr. Vidare väntas nämnden få bekosta ytterligare en stor renoveringskostnad till följd av en omfattande vattenskada som eventuellt inte täcks av någon försäkring. Kostnaden är ännu inte fastställd men uppskattas till omkring en kvarts miljon kronor. Samtidigt kommer en del oväntade tomhyror att uppstå den närmaste perioden till följd av olika händelser. Det handlar t.ex. om rivningskontrakt som upphör och en bostadsrätt som säljs där nämnden hyrt under en längre tid vilket innebär att det inte är lämpligt att flytta in nya hyresgäster. Sammantaget leder detta till att prognosen för hyresvärdskostnader behövt försämrats med 100 tkr men det finns fortfarande osäkerheter kring detta.

Helårsprognosen för vårdkostnader för vuxna har blivit 220 tkr bättre än tidigare. En familjehemsplacering kommer troligen förlängas vilket ökar kostnaderna med cirka 230 tkr samtidigt som en del volymökningar inom övriga vuxna uteblivit vilket lett till att prognosen reviderats upp med totalt 450 tkr för dessa.

Verksamhetsuppföljning

NÄMND OCH LEDNINGSTAB	HELÅR				PERIOD: JAN-APR		
	Budget 2015	Prognos 2015	Budget- avvikelse	Utfall perioden	Period- budget	Utfall perioden	Budget- avvikelse
Driftsredovisning per verksamhet (belopp i tkr)							
Socialnämnd	-1 043	-1 043	0	-1 085	-348	-468	-120
Ledningsstab	-4 105	-3 105	1 000	-2 568	-1 368	-1 075	293
Social beredskap	-562	-562	0	-666	-187	-180	7
Familjerådgivning	-390	-390	0	-310	-130	-68	62
Verksamhetens nettokostnader	-6 100	-5 100	1 000	-4 629	-2 033	-1 791	2 832

FAMILJESTÖDSENHETEN	HELÅR				PERIOD: JAN-APR		
	Budget 2015	Prognos 2015	Budget- avvikelse	Utfall perioden	Period- budget	Utfall perioden	Budget- avvikelse
Driftsredovisning per verksamhet (belopp i tkr)							
Administration	-19 339	-19 339	0	-18 489	-6 446	-6 256	190
Ensamkommande flyktingbarn	2 030	2 630	600	3 589	677	2 343	1 666
Familjemottagning	-4 473	-4 173	300	-3 588	-1 491	-1 044	447
Familjerådgivning	0	0	0	61	0	-23	-23
Familjerätt	-1 628	-1 628	0	-1 521	-543	-521	22
Föräldrastöd	0	0	0	-130	0	0	0
Kontaktpersoner Barn och Ungdom	-876	-876	0	-764	-292	-285	7
Vårdkostnader Barn och Ungdom	-16 814	-16 564	250	-15 548	-5 605	-6 220	-615
Verksamhetens nettokostnader	-41 100	-39 950	1 150	-36 390	-13 700	-12 006	1 694

VUXENSTÖDSENHETEN	HELÅR				PERIOD: JAN-APR		
	Budget 2015	Prognos 2015	Budget- avvikelse	Utfall perioden	Period- budget	Utfall perioden	Budget- avvikelse
Driftsredovisning per verksamhet (belopp i tkr)							
Stab	-2 569	-2 569	0	-913	-856	-760	96
Hyresvärd	-1 289	-1 389	-100	-1 274	-430	-485	-55
Ekonomiskt bistånd							
bidrag till enskilda	-18 150	-17 100	1 050	-18 477	-6 050	-5 390	660
administration	-6 172	-6 172	0	-4 450	-2 058	-1 523	535
Flyktigmottagande	1 808	2 508	700	1 252	603	247	-356
Beroende							
administration	-4 000	-4 000	0	-3 300	-1 333	-1 241	92
vårdkostnad institution	-7 707	-7 707	0	-9 122	-2 569	-1 862	707
intern öppenvård	-2 054	-2 054	0	-1 575	-685	-650	35
extern öppenvård	-564	-564	0	-1 411	-188	-229	-41
familjehem	0	-380	-380	-658	0	-21	-21
Övriga vuxna							
vårdkostnad institution	0	-250	-250	0	0	-66	-66
intern öppenvård	0	0	0	0	0	-2	-2
extern öppenvård	-1 044	-594	450	0	-348	-229	119
familjehem	-759	-359	400	0	-253	0	253
Ungdomsmottagningen	-1 600	-1 600	0	-1 440	-533	-411	122
Verksamhetens nettokostnader	-44 100	-42 230	1 870	-41 368	-14 700	-12 622	12 078

Nyckeltal

Prestationer	Budget 2015	Prognos 2015	Budget- avvikelse	Utfall 2014	Utfall jan-apr
Familjestödsenheten					
HVB-placeringar					
Volym (vård dygn/år)	1 825	1 725	100	1 975	729
Volym (placeringar årsbasis)	5,0	4,7	0,3	5,4	6,1
Totalkostnad (tkr)	5 822 tkr	5 572 tkr	250 tkr	5 021 tkr	2 556 tkr
Snittkostnad (placering/dag)	3 190 kr	3 230 kr	40	2 542 kr	3 506 kr
Familjehemsplaceringar (totalt)					
Volym (vård dygn/år)	15 501	13 514	1 987	13 181	4 267
Volym (placeringar årsbasis)	42,5	37,0	5,4	36,1	35,6
Totalkostnad (tkr)	9 889 tkr	9 889 tkr	0 tkr	9 315 tkr	3 223 tkr
Snittkostnad (placering/dag)	638 kr	732 kr	-94	707 kr	755 kr
Interna familjehemsplaceringar					
Volym (vård dygn/år)	14 041	12 214	1 827	11 952	3 814
Volym (placeringar årsbasis)	38,5	33,5	5,0	32,7	32,8
Totalkostnad (tkr)	7 132 tkr	7 132 tkr	0 tkr	6 630 tkr	2 275 tkr
Snittkostnad (placering/dag)	508 kr	584 kr	-76	555 kr	596 kr
Externa familjehemsplaceringar					
Volym (vård dygn/år)	1 460	1 300	160	1 229	453
Volym (placeringar årsbasis)	4,0	3,6	0,4	3,4	3,8
Totalkostnad (tkr)	2 757 tkr	2 757 tkr	0 tkr	2 685 tkr	948 tkr
Snittkostnad (placering/dag)	1 888 kr	2 121 kr	-232	2 185 kr	2 093 kr

Prestationer	Budget 2015	Prognos 2015	Budget- avvikelse	Utfall 2014	Utfall jan-apr
<u>Vuxenstödsenheten</u>					
<i>Placeringar institution</i>					
Volym (vård dygn/år)	3 746	3 746	0	4 162	1 147
Volym (placeringar årsbasis)	10,3	10,3	0,0	11,4	9,6
Totalkostnad (tkr)	8 000 tkr	8 000 tkr	0 tkr	8 844 tkr	1 900 tkr
Snittkostnad (kr/placering)	2 135 kr	2 135 kr	0 kr	2 125 kr	1 656 kr
<i>Externa familjehemsplaceringar</i>					
Volym (vård dygn/år)	0	195	-195	186	12
Volym (placeringar årsbasis)	0,0	0,5	-0,5	0,5	0,1
Totalkostnad (tkr)	0 tkr	380 tkr	-380 tkr	128 tkr	23 tkr
Snittkostnad (kr/placering)	0 kr	1 950 kr	-1 950 kr	691 kr	1 917 kr
<i>Externt boende och öppenvård</i>					
Volym (vård dygn/år)	570	570	0	1 448	190
Volym (placeringar årsbasis)	1,6	1,6	0,0	4,0	1,6
Totalkostnad (tkr)	600 tkr	600 tkr	0 tkr	1 366 tkr	166 tkr
Snittkostnad (kr/placering)	1 053 kr	1 053 kr	0 kr	943 kr	874 kr
<i>Övriga vuxna - institution*</i>					
Volym (vård dygn/år)	0	208	-208	-	55
Volym (placeringar årsbasis)	0,0	0,6	-0,6	-	0,5
Totalkostnad (tkr)	0 tkr	250 tkr	-250 tkr	-	66 tkr
Snittkostnad (kr/placering)	0 kr	1 202 kr	-1 202 kr	-	1 200 kr
<i>Övriga vuxna - familjehem*</i>					
Volym (vård dygn/år)	730	390	340	-	0
Volym (placeringar årsbasis)	2,0	1,1	0,9	-	0,0
Totalkostnad (tkr)	800 tkr	400 tkr	400 tkr	-	0 tkr
Snittkostnad (kr/placering)	1 096 kr	1 026 kr	70 kr	-	0 kr
<i>Övriga vuxna - boende & öppenvård*</i>					
Volym (vård dygn/år)	730	496	234	-	240
Volym (placeringar årsbasis)	2,0	1,4	0,6	-	2,0
Totalkostnad (tkr)	1 100 tkr	650 tkr	450 tkr	-	238 tkr
Snittkostnad (kr/placering)	1 507 kr	1 310 kr	196 kr	-	992 kr
<i>Försörjningsstöd</i>					
Total nettokostnad (tkr)	18 150 tkr	17 100 tkr	1 050 tkr	18 543 tkr	5 390 tkr

* Budget och redovisning av övriga vuxna är nytt för år 2015

5.

Revidering av riktlinjer för ekonomiskt bistånd

(Riktlinjerna finns i ett separat häfte)

Beslutsförslag:

Socialnämndens beslut

1. Anta riktlinjer för ekonomiskt bistånd.
2. Riktlinjerna gäller från och med 2015-06-01.
3. Riktlinjerna ersätter tidigare riktlinjer inklusive särskilt tillägg avseende boendekostnad.

Tjänsteutlåtande

Socialförvaltningen

Till Socialnämnden

Datum 2015-05-07

Dnr SN 2015/0031-750

Revidering av riktlinjer för ekonomiskt bistånd

Sammanfattning

Socialnämnden antog 2011-12-15 riktlinjer för ekonomiskt bistånd, SN 2011/0049. Förvaltningen har uppdaterat dessa utifrån ny lagstiftning och föreslår även några ändringar i sak.

Beslutsförslag

Socialnämndens beslut

1. Anta riktlinjer för ekonomiskt bistånd.
2. Riktlinjerna gäller från och med 2015-06-01.
3. Riktlinjerna ersätter tidigare riktlinjer inklusive särskilt tillägg avseende boendekostnad.

Bakgrund

Bedömning av rätten till ekonomiskt bistånd

Ekonomiskt bistånd enligt socialtjänstlagen är ett begrepp som innehåller såväl försörjningsstöd som ekonomiskt bistånd till livsföring i övrigt. Den enskilde har rätt att ansöka om vad som helst och socialnämnden har ansvar för att på ett rättssäkert sätt göra en likvärdig bedömning för olika individers ansökningar i likvärdiga situationer. Samtidigt är socialnämnden alltid skyldig att göra en individuell bedömning av den enskildes rätt till ekonomiskt bistånd. I bedömningen ingår en avvägning av vad som krävs för att den enskilde ska uppnå en skälig levnadsnivå såväl som vad som ska avkrävas den enskilde själv för att han eller hon ska kunna anses ha gjort allt efter sin förmåga att själv lösa sin försörjning. I enlighet med socialtjänstlagen ska biståndet dessutom utformas för att stärka den enskildes förmåga att klara sig själv.

Riktlinjernas syfte

I handläggning av ansökningar om ekonomiskt bistånd krävs riktlinjer för bedömning av rätten till ekonomiskt bistånd. Riktlinjerna utgör tillsammans med prejudicerande domar en viktig grund för en rättssäker myndighetsutövning. Socialnämndens delegationsordning anger att socialsekreterare med mer än 6 månaders anställning inom förvaltning har egen delegation att besluta i enlighet med riktlinjerna.

De nuvarande riktlinjerna innehåller även hänvisningar för handläggningen inom ekonomiskt bistånd, vilket har behållits i det nya förslaget.

Uppdatering av nuvarande riktlinjer

De förändringar som gjorts i riktlinjerna är till stora delar nödvändiga uppdateringar utifrån ändrad och nytillkommen lagstiftning. De tydligaste exemplen på tillägg på grund av ny lagstiftning är avsnitten om stimulansbidrag för den som efter långvarigt biståndsbehov höjt sin arbetsinkomst samt fritidspeng för mellan- och högstadiesbarns fritidsaktivitet.

Tjänsteutlåtande

Ersättning i form av fritidspenget är per definition inte ett ekonomiskt bistånd. Ersättningen hanteras i ett eget kapitel i socialtjänstlagen (4 a kap SoL) och ska inte föregås av en individuell bedömning. Fritidspenget har ändå inkluderats i riktlinjerna för ekonomiskt bistånd eftersom ett av kriterierna för att få ersättningen är att den enskilde också uppbär försörjningsstöd och eftersom ersättningen handläggs av samma arbetsgrupp som ekonomiskt bistånd.

Revidering av nuvarande riktlinjer

Utöver de ändringar som påkallats av lagändringar föreslår förvaltningen även några ändringar i sak. Några ändringsförslag bör särskilt lyftas fram:

1. Högsta godtagbara boendekostnad föreslås dels höjas och dels indelas i två nivåer för förstahands- respektive andrahandskontrakt. Detta för att bättre motsvara de sökandes faktiska hyresnivåer. För att förkorta handläggningstiderna föreslås att beslut utanför riktlinjernas schabloner kan fattas av enhetschef istället för Socialnämnden. Nuvarande tillägg till riktlinjerna avseende boendekostnad är således integrerade i och förändrade i och med bifogat förslag till riktlinjer. Tillägget föreslås därmed upphöra att gälla efter 1 juni 2015.
2. Normen för fickpengar vid vistelse på institution föreslås att regleras så den inte längre omfattar bistånd till dagstidning och TV-licens. Detta för att bättre motsvara vad den enskilde behöver bekosta själv vid en institutionsvistelse.
3. Normen vid boende på vandrarhem föreslås regleras så att den inte längre omfattar bistånd till TV-licens samt att normposten för förbrukningsartiklar halveras. För boende på vandrarhem utan tillgång till spis och kylskåp adderas en halv livsmedelsnorm som ett ”äta-ute-tillägg”. Dessa förändringar föreslås för att bättre motsvara vad den enskilde har för kostnader vid vandrarhemsboende.
4. Bedömningen av skälig elförbrukning föreslås förenklas genom användning av schablonbelopp. Förenklingen innebär en mer likvärdig bedömningsnivå för olika sökande. Schablonerna bygger på Konsumentverkets riktlinjer, med en liten förhöjning.
5. Definitionen av långvarigt biståndsbehov föreslås att ändras från 12 månader till 6 månader. Detta påverkar bland annat bedömning av rätt till hemutrustning. Förändringen föreslås för att motsvara ny rättspraxis och Socialstyrelsens handbok för handläggning av ekonomiskt bistånd.
6. En grundprincip där förutbestämda avdrag görs från det ekonomiska biståndet vid ogiltig frånvaro från kompetenshöjande verksamhet (såsom SFI eller arbetssökarverksamhet) föreslås inkluderas i riktlinjerna. Förvaltningen har arbetat utifrån en sådan praxis sedan hösten 2014 och har i flera fall fått bedömningen fastställd i förvaltningsrätten.
7. Förtydliganden och tillägg har gjorts avseende nämndens ansvar och handläggning kring våld i nära relationer liksom handläggarnas ansvar att överföra oro till familjestödsenheten vid misstanke om att ett barn far illa.

Ytterligare några mindre förändringar föreslås i riktlinjerna. I det bifogade dokumentet har alla ändringar eller nya tillägg gulmarkerats.

Tjänsteutlåtande

Förvaltningens slutsatser

Socialnämnden föreslås anta de föreslagna riktlinjerna för ekonomiskt bistånd. Förvaltningen ser ett behov av vissa korrigeringar utifrån ny lagstiftning, förtydliganden utifrån vanligt förekommande situationer som inte omnämns i nuvarande riktlinjer, samt i vissa fall ändrade riktlinjer för att följa rättspraxis eller samhällsförändringar såsom högsta godtagbara hyra eller till exempel att datornumera bör inkluderas i en hemutrustning.

Tidigare beredning och beslutsunderlag

Socialnämnden 2011-12-15, ”Riktlinjer för ekonomiskt bistånd” § 204

Socialnämnden 2014-03-20 ”Tillägg till riktlinjer ekonomiskt bistånd avseende boendekostnader” § 3:13

Socialnämnden 2015-01-22 ”Socialnämndens delegationsordning” § 2:8

Bilagor

1. ”Riktlinjer för ekonomiskt bistånd”, 2015-05-07

Anne Simmasgård
Socialchef

Catrin Josephson
Enhetschef

6.

Riktlinjer för handläggning av ensamkommande barn inom familjestödsenheten

(Omedelbar justering)

Beslutsförslag:

Socialnämndens beslut

1. Anta riktlinjer för handläggning av ensamkommande barn inom familjestödsenheten.
2. Delegera till enhetschefen att fatta beslut om ekonomiskt bistånd i form av utfyllnad till återkommande poster i riksnormen; kläder och skor, lek och fritid, hygien, barn- och ungdomsförsäkring, telefon samt till livsföring i övrigt till de ändamål som är nämnda i Socialnämndens riktlinjer för målgruppen.
3. Paragrafen förklaras omedelbart justerad.

Tjänsteutlåtande

Socialförvaltningen

Till Socialnämnden

Datum 2015-05-08

Dnr SN 2014/0068-133

Riktlinjer för handläggning av ensamkommande barn inom familjestödsenheten

Sammanfattning

Socialnämnden antog 2013-03-21 riktlinjer för handläggning av ensamkommande barn, SN 2013/0017-750. Förvaltningen har reviderat dessa utifrån Kommunförbundet Stockholms Läns ”Riktlinjer för handläggning av ärenden vid socialtjänsten” 2014-03-26 och gjort ett nytt tillägg om ekonomiskt bistånd till målgruppen.

Beslutsförslag

Socialnämndens beslut

1. Anta riktlinjer för handläggning av ensamkommande barn inom familjestödsenheten.
2. Delegera till enhetschefen att fatta beslut om ekonomiskt bistånd i form av utfyllnad till återkommande poster i riksnormen; kläder och skor, lek och fritid, hygien, barn- och ungdomsförsäkring, telefon samt till livsföring i övrigt till de ändamål som är nämnda i Socialnämndens riktlinjer för målgruppen.
3. Paragrafen förklaras omedelbart justerad.

Bakgrund

Ensamkommande barn är barn från annat land som kommer till Sverige utan medföljande legal vårdnadshavare. De flesta barn som kommer ensamma till Sverige söker asyl. Vistelsekommunen har ansvaret för att tillhandahålla boende och har ansvar för att barnet får det stöd och hjälp som andra barn får när de inte bor hos sina föräldrar.

Förvaltningen har utarbetat förslag till revidering av riktlinjer för handläggning av ensamkommande barn inom familjestödsenheten. Förslaget bygger på Kommunförbundet Stockholms Läns ”Riktlinjer för handläggning av ärenden vid socialtjänsten 2014-03-26”, gällande lagstiftning, Socialstyrelsens föreskrifter, allmänna råd och Socialnämndens sedan tidigare antagna riktlinjer.

Vidare har revidering gjorts avseende handläggning av ekonomiskt bistånd till målgruppen. De länsgemensamma riktlinjerna saknar rekommendationer avseende målgruppens ekonomiska situation. De föreslagna riktlinjerna innehåller ett särskilt kapitel om ekonomiskt bistånd till ensamkommande barn med permanent uppehållstillstånd (PUT) i HVB och till den som fyllt 18 men inte 21 år och som går i gymnasial utbildning och bor i HVB eller i eget boende.

Tjänsteutlåtande

Förslaget om målgruppens ekonomiska situation förutsätter en förändring i delegationsordningens punkt 3.8. Den nuvarande lyder ”Ekonomiskt bistånd i form av utfyllnad till en nivå av 4,3 % av basbeloppet per månad för individuella behov” bör ändras till ”Ekonomiskt bistånd i form av utfyllnad till återkommande poster i riksnormen; kläder och skor, lek och fritid, hygien, barn- och ungdomsförsäkring, telefon samt till livsföring i övrigt till de ändamål som är nämnda i Socialnämndens riktlinjer för målgruppen”. Delegationen föreslås bli enhetschef.

Förslaget om reviderade riktlinjer innehåller:

- Definitioner av benämningar som används i sammanhanget
- Migrationsverkets ansvar
- Hälso- och sjukvårdens ansvar
- Kommunens ansvar
- Migrationsverkets och kommunens ansvar vid ett avvisningsbeslut
- Kommunens ansvar efter beviljat uppehållstillstånd
- Efterforskning av barnets föräldrar
- Socialförvaltningens boende
- Barnets rätt att återförenas med sina föräldrar
- Sekretess
- Barn som avviker
- Barn som vistas tillfälligt i Sverige och begår brott och/eller utsätts för människohandel
- Handläggning inom rättsväsendet
- Ekonomiskt bistånd

Förvaltningens slutsatser

Socialnämnden föreslås anta reviderade riktlinjer för handläggning av ensamkommande barn inom familjestödsenheten. Riktlinjerna avser frågor om verkställighet och kan betraktas som en handbok som ska säkerställa god kvalitet och rättsäker handläggning.

Den föreslagna förändringen avseende målgruppens ekonomiska situation bedöms vara mer resurseffektiv än den nuvarande. Förslaget medför färre antal utredningar då verkställigheten av de ekonomiska besluten kan ske inom ramen av en utredning som ligger till grund för placeringsbeslutet med beslut om en insats av ekonomisk karaktär. Med anledning av förändringen avseende handläggning av ekonomiskt bistånd föreslås Socialnämnden ändra delegationsordningens punkt 3.8 i enlighet med förvaltningens förslag.

Inför revideringen av riktlinjerna har Integrationsrådets synpunkter inhämtats och dessa återfinns i bilaga 2.

Tidigare beredning och beslutsunderlag

- Socialnämnden 2013-03-21, Riktlinjer för handläggning av ensamkommande barn hos socialförvaltningen, SN § 51.

Tjänsteutlåtande

Bilagor

1. ”Riktlinjer för handläggning av ensamkommande barn inom familjestödsenheten”, 2015-05-08.
2. ”Synpunkter från Integrationsrådet på Riktlinjer för handläggning av ensamkommande barn inom familjestödsenheten”, 2015-05-06.

Anne Simmasgård
Socialchef

Yvonne Aili
Enhetschef

Riktlinjer för handläggning av ensamkommande barn inom familjestödsenheten

Antagna av Socialnämnden att tillämpas från
2015-xx-xx

Innehåll

1. Definitioner	4
1.1 Ensamkommande barn	4
1.2 Dublinförordningen.....	4
1.3 LMA-kort	4
1.4 Ankomstkommun	5
1.5 Spontan ankomst	5
1.6 Anvisningskommun.....	5
2. Migrationsverkets ansvar för ensamkommande barn	5
2.1 Åldersbedömning.....	5
2.2 Offentligt biträde	6
2.3 Anmälan till socialförvaltningen	6
2.4 Anmälan om behov av god man.....	6
3. Hälso- och sjukvårdens ansvar för ensamkommande barn	6
4. Kommunens ansvar för ensamkommande barn	7
4.1 Utredning vid anmälan från Migrationsverket.....	8
4.2 Utredning vid boende i enskilt hem (EBO).....	9
4.3 Utredning av släktingar eller andra närstående som vill bli familjehem.....	9
4.4 Barnets rätt till skola och förskola	10
4.5 Särskilt förordnad vårdnadshavare och god man.....	10
5. Migrationsverkets och kommunens ansvar vid ett avvisningsbeslut	12
6. Kommunens ansvar efter beviljat uppehållstillstånd	13
7. Efterforskning av barnets föräldrar	13
8. Socialförvaltningens boenden	14
8.1 Gruppboende	14
8.2 Boende i familjehem	14
8.3 Utslussningsboende	14
8.4 Placering i annan kommun	14
9. Barns rätt att återförenas med sina föräldrar	14
10. Sekretess	15

11. Barn som avviker	16
12. Barn som vistas tillfälligt i Sverige och begår brott och/eller utsätts för människohandel	16
12.1 Nationella kontaktpunkter	16
12.2 En god man ska alltid utses	17
12.3 Barn under 15 år	17
12.4 Barn mellan 15 – 17 år	17
12.5 Tillämpning av LVU	17
12.6 Samverkan	18
13. Handläggning inom rättsväsendet	18
14. Ekonomiskt bistånd till ensamkommande barn med permanent uppehållstillstånd (PUT) i HVB och till den som fyllt 18 men inte 21 år och som går gymnasial utbildning och bor i HVB eller är placerade i annat boende	19
Aktuella lagar och förordningar	24

I. Definitioner

I.1 Ensamkommande barn

Ensamkommande barn är enligt FNs flyktingkommissarie person under 18 år som är åtskild från båda sina föräldrar eller från en person som enligt lag eller sedvana har det primära ansvaret för barnet. Inom EU har ensamkommande barn definierats som ”medborgare i tredje land, som är yngre än 18 år och som anländer till medlemsstaternas territorium utan att vara i sällskap med en vuxen som enligt denna lag eller sedvana ansvarar för dem och så länge de inte faktiskt tas om hand av sådan person”.

Som ensamkommande barn räknas också underårig medborgare i tredje land som lämnas utan medföljande vuxen efter att ha rest in i en medlemsstats territorium.

Länderna som har skrivit under artikel 22 i FNs konvention lovar att ge ensamma barn som kommer till landet skydd och hjälp. Det gäller både barn som kommer ensamma och barn som kommer med sina föräldrar. Ett ensamt barn ska få hjälp att hitta sina föräldrar. Om man inte kan hitta föräldrarna eller andra släktingar ska barnet få samma skydd och hjälp som andra barn får när de inte kan bo hos sina föräldrar.

I riktlinjerna kommer de ensamkommande barnen endast att kallas barn.

I.2 Dublinförordningen

Sverige är ansluten till Dublinförordningen. Detta innebär att Sverige har ingått ett avtal med länder i Europa om vilket land som ska vara ansvarig för att pröva en asylsökande. Migrationsverket gör en kontroll (”Dublinkontrollen”) för att se om den sökande tidigare har sökt, eller fått, asyl i ett annat EU- eller Schengenland. Denna utredning görs främst genom att man tar fingeravtryck på alla asylsökande som är över 14 år och kontrollerar detta i det för EU gemensamma fingeravtrycksregistret EURODAC.

I.3 LMA-kort

LMA-kort, lagen om mottagande av asylsökande, är ett bevis på att den asylsökande är inskriven i Migrationsverkets mottagningssystem och har rätt att vistas i Sverige under tiden ansökan om asyl prövas. Kortet är en personhandling försedd med fotografi. Som regel får alla sitt kort inom en vecka från det att ansökan om asyl lämnades in. LMA-kort kan baseras helt på barnets egna uppgifter och anses inte styrka identiteten.

1.4 Ankomstkommun

Ankomstkommun är den kommun där barnet först ger sig till känna för svensk myndighet. I direkt anslutning till när ett ensamkommande barn anländer till Sverige och söker asyl ska ett tillfälligt boende ordnas till dess att Migrationsverket kan anvisa en kommun för barnet. Flertalet av de ensamkommande barnen i Stockholms län söker asyl vid Migrationsverkets ansökningsenhet för asylsökande i Solna, Märsta eller kommer via Arlanda flygplats. Migrationsverket har därför tecknat avtal med Solna stad och Sigtuna kommun om att de utgör ankomstkommuner.

1.5 Spontan ankomst

När ett ensamkommande barn själv ger sig till känna ligger ansvaret på vistelsekommunen. Detta kan vara fallet om barnet har sökt upp polisstation för att söka asyl och i detta sammanhang blivit hänvisad till socialförvaltningen. Socialförvaltningen ska snarast kontakta Migrationsverket. För dessa barn är vistelsekommunen samma som ankomstkommun. Detta innebär att kommunen ska se till att ett boende ordnas för barnet. Är barnet under 15 år bör barnet placeras i ett jourhem. Barnet kommer så småningom att anvisas av Migrationsverket till en kommun som får ansvaret för mottagandet.

1.6 Anvisningskommun

Österåkers kommun är en anvisningskommun då kommunen har tecknat en överenskommelse med Migrationsverket och Länsstyrelsen om att ta emot ensamkommande barn som sökt asyl. Sedan 2014-01-01 kan Migrationsverket anvisa ensamkommande barn till kommuner som saknar överenskommelse om mottagande. Migrationsverket kan också anvisa ensamkommande barn utöver tecknad överenskommelse, lagen om mottagande av asylsökande med flera (1994:137).

2. Migrationsverkets ansvar för ensamkommande barn

Migrationsverket ansvarar för myndighetsutövning inom ramen för lagen om mottagande av asylsökande (SFS 1994:137). Det innebär att verket tar emot och svarar för prövningen av barnens asylärenden och för frågor som rör bistånd och återvändande. Migrationsverket utfärdar ett LMA-kort.

Migrationsverkets personal frågar även barnet om hans eller hennes hälsa, sociala situation och var hans eller hennes föräldrar befinner sig.

2.1 Åldersbedömning

Migrationsverket har ansvaret för att göra åldersbedömning. I asylärenden är det praxis att individen själv har bevisbördan för sin identitet. LMA-kortet kan därför helt baseras på barnets egna uppgifter. Det finns för närvarande ingen säker vetenskaplig metod för att fastställa barnets ålder.

I praktiken är det beslutsfattaren på Migrationsverket som genom att intervjua barnet bedömer om personen är under eller över 18 år.

Socialstyrelsen beslutade 2012-06-26 om nya rekommendationer om medicinsk åldersbedömning för barn i övre tonåren. Rekommendationerna har utarbetats tillsammans med Migrationsverket och innebär att Migrationsverkets bedömning kan kompletteras med medicinska undersökningar. I dessa fall kan Migrationsverket begära att Socialnämnden yttrar sig i frågan.

2.2 Offentligt biträde

Migrationsverket ansvarar för att ett offentligt biträde utses för ensamkommande asylsökande barn. Det offentliga biträdet ska företräda barnet vid den rättsliga prövningen av asylfrågan.

2.3 Anmälan till socialförvaltningen

Migrationsverkets anvisning av ett ensamkommande asylsökande barn ska betraktas som en anmälan enligt 14 kap. 1 § SoL. Anmälan samt anvisning av kommunplats ska ske både skriftligt och via telefon till socialförvaltningen. Om Migrationsverket befarar att barnet riskerar att fara illa ska detta noteras särskilt i anmälan. Anvisning från Migrationsverket kan gälla ett barn som själv placerat sig hos anhörig eller barn som finns på ankomstboende.

2.4 Anmälan om behov av god man

Migrationsverket anmäler behov av god man till kommunens överförmyndare. Om barnet inom kort ska flytta till annan kommun, är det lämpligt att Migrationsverkets anmälan om behov av god man ställs till överförmyndaren i anvisningskommunen.

Enligt 2 § lag (2005:429) om god man för ensamkommande barn ska det så snart det är möjligt förordnas en god man för barn:

- Som vid ankomsten till Sverige är skilt från båda sina föräldrar eller från annan vuxen person som får anses ha trätt i föräldrarnas ställe eller
- Vars föräldrar eller annan vuxen person som trätt i föräldrarnas ställe inte kan utöva förmyndarskapet eller vårdnaden på grund av dödsfall eller sjukdom, efter barnets ankomst till Sverige, men innan barnet har fått uppehållstillstånd

3. Hälso- och sjukvårdens ansvar för ensamkommande barn

Hälso- och sjukvårdens skyldigheter regleras i lagen (2008:344) om hälso- och sjukvård åt asylsökande m.fl. samt i förordningen (2008:347) om hälso- och sjukvård åt asylsökande m.fl. Skyldigheterna omfattar både asylsökande samt de som fått uppehållstillstånd. Både allmän hälsoundersökning, inklusive hälsosamtal och mer kostnadskrävande vård, innefattas i skyldigheterna.

Alla asylsökande barn har rätt till hälso- och sjukvård inklusive barnpsykiatrisk vård och tandvård på samma villkor som övriga barn i Sverige. Efter fyllda 18 år har den vuxna, om han eller hon fortfarande är asylsökande, enbart rätt till omedelbar vård och vård som inte kan anstå. Efter fyllda 18 år kan denne vända sig till Röda Korset. Migrationsverket ska erbjuda alla ensamkommande barn som kommer till Sverige en kostnadsfri hälsoundersökning.

De barn som bedöms ha akuta problem med sin psykiska hälsa och önskar stödsamtal kan erbjudas detta på BUPs speciella flyktingenhet efter remiss av lokal barnpsykiatrisk mottagning. De barn som bedöms må psykiskt dåligt men vilkas problem inte bedöms vara akuta, kan remitteras till lokal BUP-mottagning för fortsatt stöd. Ensamkommande barn i Österåkers kommun hänvisas till Valsta Vårdcentral i Sigtuna.

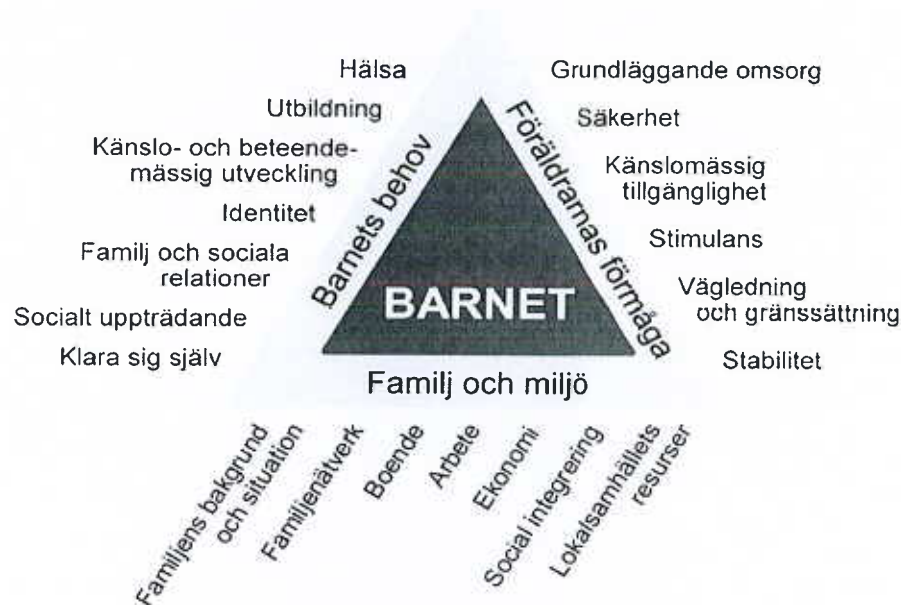
4. Kommunens ansvar för ensamkommande barn

Socialsekreteraren ska utgå från att barnet befinner sig i en situation där barnet behöver emotionellt stöd från en stabil vuxen. Det barnen har gemensamt är att de har separerats från sina familjer och sitt hemland i en utvecklingsmässigt känslig ålder, att de far illa eller riskerar att fara illa och att de har behov av stärkt skydd och särskilt stöd från samhällets sida.

Det finns som regel bristfällig information om hur barnet har haft det i sin ursprungsfamilj och vad som har föregått separationen. I en flyktsituation kan det finnas uppgifter som inte får berättas för utomstående, vilket kan göra det svårt för socialsekreteraren att få en god kontakt med barnet och en ordentlig uppfattning av behoven. Det är viktigt att inte pressa barnet till att berätta "sanningen". Eftersom utredningen görs i samband med asylprocessen är det sannolikt att barnet inte vill berätta så mycket för socialsekreteraren.

I utredningen ska frågor ställas kring vad barnet har varit med om före ankomst till Sverige, barnets skol- och familjebakgrund, var vårdnadshavarna befinner sig, om det går att få kontakt med dem och om någon annan släkting eller närstående finns i Sverige. Utredningen ska inkludera information om den unges fysiska och psykiska hälsostatus. Journalanteckningar från genomförd hälsoundersökning ska därför begäras in rutinmässigt från ansvarig hälso- och sjukvårdsenhet. Dokumentation från annan ankomstkommun och andra aktuella myndigheter ska efterfrågas.

Barns Behov I Centrum (BBIC) ger en grundstruktur för att utreda, planera och följa upp insatser.

Helhetssynen illustreras i BBIC-triangel där de olika sidorna innefattar områden för barnets behov, föräldrarnas förmåga och faktorer i familj och miljö. Vid utredning av barn är det av naturliga skäl svårt att utreda "föräldrarnas förmåga". Det är viktigt att boendet och den gode mannen/den särskilt förordnade vårdnadshavaren agerar på ett sätt som i möjligaste mån motsvarar "föräldrarnas förmåga". I de fall det är möjligt ska socialsekreteraren försöka få kontakt med föräldrarna. Fokus får annars läggas på de övriga sidorna i triangeln; "barnets behov" och "familj och miljö".

4.1 Utredning vid anmälan från Migrationsverket

- När anmälan inkommer från Migrationsverket aktualiseras barnet i verksamhetssystemet. Personuppgifter registreras med tillfälligt personnummer. Därefter sker all dokumentation gällande det enskilda barnet i verksamhetssystemet
- En förhandsbedömning görs som alltid leder till en utredning med stöd av 11 kap 1 § SoL
- Vid placering ska beslut fattas med stöd av 4 kap. 1 § SoL. Placering sker i boenden som kommunen tecknat avtal med eller i godkänt jourhem
- Socialsekreteraren ska utreda barnets situation och behov enligt BBIC. Barnets primära skyddsbehov ska beaktas och en hälsoundersökning ska ingå

- Socialsekreteraren ska kontrollera att behovet av god man har anmälts. Den gode mannen ska höras som part och dennes åsikter ska beaktas i utredningen. Den gode mannens samtycke krävs vid beslut om insatser med stöd av SoL.
- Socialförvaltningen ser till att barnet erbjuds förskola, grundskola eller gymnasieskola.
- Socialsekreteraren planerar och följer upp insatserna enligt BBIC

4.2 Utredning vid boende i enskilt hem (EBO)

Om barnet vid anmälan redan bor i ett enskilt hem ska socialförvaltningen snarast göra ett hembesök för bedömning av barnets primära skyddsbehov och eventuellt behov av omedelbar tillfällig placering i annat boende. Denna bedömning ska dokumenteras i förhandsbedömningen.

Det enskilda hemmet ska utredas. Under tiden ska barnet helst placeras i någon av socialförvaltningens upphandlade boenden eller i ett godkänt jourhem. Om barnet önskar stanna i det enskilda hemmet och de primära skyddsbehoven bedöms vara tillgodosedda, kan barnet stanna där under den tid familjen utreds.

Socialförvaltningen ska i dessa fall ha minst en kontakt per vecka med det enskilda hemmet och barnet för att öka säkerheten. Enskilda samtal med barnet och den gode mannen ska alltid ingå under utredningstiden.

Barnets behov och det enskilda hemmet ska utredas av två olika tjänstemän, se vidare riktlinjer för rekrytering av uppdragstagare.

När utredningarna av det enskilda hemmet och barnets behov är klara ska beslut fattas av Socialnämnden om stadigvarande vård och fostran (6 kap. 6 § SoL). Ersättning utbetalas enligt SKLs cirkulär 2006:76.

Om en placering i det enskilda hemmet visar sig vara olämplig ska barnet placeras i annat godkänt boende. Migrationsverkets anvisningssamordnare ska informeras om detta.

4.3 Utredning av släktingar eller andra närstående som vill bli familjehem

Om någon närstående till barnet vill att barnet ska bo hemma hos dem, behöver socialförvaltningen informera om vilka regler som gäller i Sverige för att ta hand om andras barn för stadigvarande vård och fostran. Det är viktigt att den eller de som vill ta hand om barnet förstår innebörden av vad uppdraget som familjehem innebär både på kort och på lång sikt.

Många släktingar kan se det som sin plikt att ta hand om barnet, det kan vara omöjligt för släktingarna att säga nej till föräldrarna.

Socialförvaltningens information och ett förtroendefullt samtal kan hjälpa familjen att lösa dem från sitt uppdrag. Ett beslut från Socialnämnden att släktingarna inte kan godkännas som familjehem för barnet, kan dels förebygga framtida sammanbrott i placeringen, dels förflytta skuldbördan av beslutet från släktingarna till socialförvaltningen.

4.4 Barnets rätt till skola och förskola

Barn som söker asyl har inte skolplikt, men de har rätt till skola enligt 7 kap 2 § och 29 kap 2-4 §§ skollagen. Det är vistelsekommunen som ansvarar för att ge skolgång. Rätten till förskola, grundskola och gymnasium gäller på samma villkor som för andra barn och ungdomar i kommunen. Nyanlända grundskoleelever bör, enligt 4 kap skolförordningen, ha placerats i skola senast inom en månad efter ankomsten till Sverige. Rätten till skola gäller även om asylansökan avslagits, så länge barnet är kvar i landet. Ansvarig nämnd återsöker enligt förordning (2002: 1118) om statlig ersättning för asylsökande m.fl. både för skolverksamhet och extraordinära kostnader.

4.5 Särskilt förordnad vårdnadshavare och god man

Socialförvaltningen ska samarbeta med gode mannen eller den särskilt förordnade vårdnadshavaren och göra honom eller henne delaktig i planering och utförande av insatserna för det ensamkommande barnet. För barnet gäller ett stärkt skydd så tillvida att den gode mannen företräder barnet i både personliga och ekonomiska frågor och frågor som gäller boende, skola med mera. En god man ska agera i barnets vårdnadshavares och förmyndares ställe. Barnet kan inte själv ansöka om uppehållstillstånd utan denna uppgift åläggs den gode mannen, förutsatt att barnets offentliga biträde inte har lämnat in en sådan ansökan. Juridiska frågor relaterade till ansökan bör lämnas åt det offentliga biträdet. Den gode mannen ska, i vårdnadshavarens och förmyndarens ställe, ansvara för barnets personliga förhållanden och sköta barnets angelägenheter.

Behovet av särskilt förordnad vårdnadshavare ska utredas för att ligga till grund för Socialnämndens ansökan till tingsrätten. En utredning ska därför med stöd av 11 kap 1 § SoL inledas samma dag som socialförvaltningen får kännedom om att barnet fått uppehållstillstånd. Om tingsrätten utser en särskilt förordnad vårdnadshavare ska godmanskapet upphöra.

Uppdraget för den gode mannen upphör helt när barnet fyller 18 år. Ett godmanskap upphör också om barnets vårdnadshavare kommer till Sverige och själva kan ta hand om barnet.

Godmanskapet upphör om barnet varaktigt lämnar landet eller om det av någon annan anledning är uppenbart att barnet inte längre behöver en god man i Sverige. Om barnet beviljas uppehållstillstånd, antingen permanent eller tidsbegränsat, ska en eller två särskilt förordnade vårdnadshavare utses om inte särskilda skäl talar emot det, till exempel att den unge inom ett halvår ska fylla 18 år. I det senare fallet bör gode mannen kvarstå tills barnet blivit myndigt. Enligt 6 kap. 8 a § föräldrabalken (FB) kan vårdnaden fräntas föräldrar som är varaktigt förhindrade att utöva vårdnaden. Att vara varaktigt förhindrad att utöva vårdnaden betyder att föräldern under överskådlig tid inte kommer att kunna fatta beslut i frågor som rör barnet.

Socialförvaltningen har ansvar att utreda behovet av och rekrytera särskilt förordnade vårdnadshavare. Den särskilt förordnade vårdnadshavaren kan vara samma person som tidigare varit god man för barnet eller en annan lämplig myndig person.

Den placerande kommunen ska efter beviljat uppehållstillstånd underrätta vistelsekommunens överförmyndare och ansvarig socialtjänst om att barnet vistas i kommunen och att en särskild förordnad vårdnadshavare behöver utses. Ibland kan en familjehemsförälder bli särskilt förordnad vårdnadshavare. Det är då viktigt att beakta rättsäkerheten och se över konsekvenserna för barnet om familjehemmet blir vårdnadshavare.

Placering upphör i och med att barnet bor hos vårdnadshavaren, och därmed upphör även Socialnämndens uppföljningsansvar. När en överflyttning sker av vårdnaden till det familjehem som barnet är placerat hos sedan tidigare, betalas ersättningen ut enligt avtal om ersättning efter vårdnadsöverflyttning. Se SKLs cirkulär nr 2004:39 om vårdnadsöverflyttning till familjehemsföräldrar.

Till den särskilt förordnade vårdnadshavaren betalas ersättning i form av ett arvode efter beslut av överförmyndare för uppdraget som förmyndare. Ersättningen omfattar inte omkostnader för barnet.

Socialförvaltningen arvoderar den särskilt förordnade vårdnadshavaren med ett fast belopp varje månad. Se ersättning till särskilt förordnad vårdnadshavare för ensamkommande barn Dnr SN 2012/0020-133.

Med vårdnad avses det juridiska ansvaret för barnet och ska särskiljas från begreppet vård, som syftar på den faktiska omvårdnaden av barnet. Den eller de som har förordnats till särskilt förordnade vårdnadshavare är också förmyndare för barnet. Enligt FB har den som har vårdnaden om ett barn ansvar för barnets personliga förhållanden och ska se till att barnets behov av ”omvårdnad, trygghet och en god fostran” enligt 6 kap.1 § FB blir tillgodosedda.

Barnets vårdnadshavare svarar även för att barnet får den tillsyn som behövs med hänsyn till dess ålder, utveckling och övriga omständigheter samt ska bevaka att barnet får tillfredsställande försörjning och utbildning.

I syfte att hindra att barnet orsakar skada för någon annan ska vårdnadshavaren vidare svara för att barnet står under uppsikt eller att andra lämpliga åtgärder vidtas (6 kap. 2 § FB). Det är vårdnadshavaren som beslutar i frågor som rör barnets personliga angelägenheter med hänsyn till barnets ålder, utveckling och mognad (6 kap. 11 § FB).

Om barnets föräldrar kommer till Sverige efter att de har beviljats uppehållstillstånd och vill ha tillbaka vårdnaden, kan de ansöka om detta hos tingsrätten (6 kap. 10 § FB). Även Socialnämnden har talesrätt i denna fråga och kan initiera en vårdnadsöverflyttning. När den unge har fyllt 18 år upphör förordnandet.

Alla beslut om insatser enligt socialtjänstlagen kräver antingen den gode mannens eller den särskilt förordnade vårdnadshavarens samtycke. Uppgifter som ingår i uppdraget är:

- Planera för barnets utbildning
- Hjälpa barnet i kontakten med hälso- och sjukvården, dock inte följa med barnet till vårdinrättningen
- Vara delaktig i frågor kring barnets boende
- Vidta åtgärder om barnet vistas i en skadlig miljö
- Förvalta barnets egendom
- Ansöka om aktuella bidrag för barnets räknning
- Verka för att barnet kan återförenas med sina föräldrar
- Hjälpa barnet i kontakterna med rättsväsendet om barnet utsätts för brott eller begår brott

Det ligger inte i gode mannens eller den särskilt förordnade vårdnadshavarens uppgift att sköta den dagliga omvårdnaden och tillsynen av barnet. Inte heller har de någon försörjningsplikt gentemot barnet.

5. Migrationsverkets och kommunens ansvar vid ett avvisningsbeslut

Vid ett avvisningsbeslut kallar Migrationsverket barnet och den gode mannen till ett samtal. Vid samtalet lämnas information om skälet till avslaget och att barnet inte kan söka asyl i något annat land i Europa.

Migrationsverket börjar sedan leta efter en mottagare i hemlandet; föräldrar, annan utsedd vårdnadshavare eller någon ideell organisation. Migrationsverket tar också kontakt med den svenska ambassaden eller konsulatet i hemlandet. Ett arbete påbörjas med att få fram giltiga resehandlingar. Vid verkställighet av en avvisning av ett barn under 18 år följer alltid personal med från Migrationsverket på resan och ser till att ett överlämnade sker till en person i hemlandet.

Migrationsverket har ansvar för återvändandet, vilket inkluderar eftersökning av föräldrar eller andra närstående vuxna personer. Socialförvaltningen har ansvar för barnet tills dess att återvändandet är verkställt och ska samarbeta med Migrationsverket för att underlätta processen. Socialförvaltningens ansvar innebär i dessa fall samma grundrättigheter som för alla andra barn i Sverige.

När barnet har fyllt 18 år och därmed är myndig och fått avslag i samtliga instanser ska pågående insatser avslutas. Detta meddelas Migrationsverket som anvisar plats vid en förläggning i avvaktan på att den vuxne lämnar landet.

6. Kommunens ansvar efter beviljat uppehållstillstånd

En lyckad integration innebär att barnet har förvärvat färdigheter som krävs för att klara ett självständigt liv i det svenska samhället. Den fortsatta planeringen ska beakta barnets behov och förebygga eventuella ytterligare svårigheter i vuxen ålder. Barnet behöver inte visa yttre symtom på missanpassning för att behöva hjälp att bearbeta sina erfarenheter. Hjälp kan också behövas för att förstå olika sociala koder i det svenska samhället.

Enligt föräldrabalkens bestämmelser i 7 kap.1 § har vårdnadshavare ett försörjningsansvar när den unge fullföljer sin skolgång upp till dess att den unge fyller 21 år. Samma bestämmelser ska gälla före detta ensamkommande barn som beviljats uppehållstillstånd. Syftet är att möjliggöra den vuxnes fortsatta integrationsprocess. Till skolgång räknas studier i grundskolan, gymnasieskola och annan jämförlig grundutbildning.

7. Efterforskning av barnets föräldrar

Under asyltiden har Migrationsverket ansvar för efterforskning av barnets vårdnadshavare. När barnet beviljas uppehållstillstånd har Socialnämnden en skyldighet att efterforska var barnets familjemedlemmar finns.

I socialtjänstlagen stadgas att vården bör utformas så att den främjar barnets samhörighet med anhöriga och andra närstående samt kontakt med hemmiljön. Efterforskning kan vara en komplicerad process på grund av förhållandena i hemlandet.

Oftast har frivilligorganisationer till exempel Röda Korset och deras systerorganisation Röda Halvmånen bäst förutsättningar att bistå barnet i efterforskningen av anhöriga utan att dessa utsätts för fara.

8. Socialförvaltningens boenden

8.1 Gruppboende

Socialförvaltningen har en överenskommelse med Migrationsverket om att tillhandahålla boendeplatser för ensamkommande barn. Det finns femton boendeplatser i Åkersberga. Boendet drivs på entreprenad i kommunens lokaler. Utöver detta finns även andra boendeplatser upphandlade.

8.2 Boende i familjehem

Ensamkommande barn som bor i familjehem ska erbjudas att bo kvar i hemmet även efter myndighetsdagen, då behovet av psykosocialt stöd ofta kvarstår. Tidsgränsen för den fortsatta placeringen ska sättas till den tidpunkt då den unge gått ut gymnasieskolan, dock längst till 21 års ålder, vilket motsvarar gränsen för föräldrars försörjningsansvar enligt 7 kap. 1 § föräldrabalken (FB).

8.3 Utslussningsboende

När den unge tillägnat sig tillräckliga språkliga och sociala färdigheter för att klara ett boende med mindre grad av stöd och tillsyn är det ett naturligt steg att planera för vidare utslussning i samhället. StegEtt är ett utslussningsboende där den unge får ett större eget ansvar tills han/hon har uppnått målen i vårdplanen och insatserna kan avslutas.

8.4 Placering i annan kommun

Mottagande/placerande kommun ansvarar för att underrätta Socialnämnden och skolan om placering sker i annan kommun än i den egna.

9. Barns rätt att återförenas med sina föräldrar

Barn under 18 år har rätt att återförenas med sina föräldrar. Detta kan ske genom att barnet återförenas med föräldrarna i hemlandet eller i ett annat land där föräldrarna befinner sig alternativt genom att föräldrar till ett barn ansöker om och beviljas uppehållstillstånd i Sverige. Föräldrar, syskon eller någon annan nära anhörig som barnet bott tillsammans med i hemlandet kan också söka uppehållstillstånd efter det att barnet fyllt 18 år.

Ansökan om uppehållstillstånd med anledning av familjanknytning sker vid en svensk ambassad eller konsulat i hemlandet eller något grannland. Beslutet om uppehållstillstånd fattas av Migrationsverket. Det kan också inträffa att föräldrarna eller någon annan nära anhörig söker asyl i Sverige för egen del.

Om föräldrarna beviljas uppehållstillstånd i Sverige, blir det fortsatta ansvaret för barnet föräldrarnas. Vid behov av insatser av Socialnämnden ligger ansvaret hos föräldrarnas folkbokföringskommun. Om inga speciella omständigheter föreligger ska vårdnaden återgå till de biologiska föräldrarna.

Om föräldrarna beviljas uppehållstillstånd i Sverige, med anledning av familjanknytning övergår ansvaret för barnet till föräldrarna, och den kommun där föräldrarna är folkbokförda. Om ingen speciell omständighet föreligger ska vårdnaden återgå till de biologiska föräldrarna (se ovanstående rubrik "Upphörande").

10. Sekretess

I utlänningslagen (2005:716) och utlänningsförordningen (2006:97) finns vissa sekretessbestämmelser som endast rör utläningar.

- När en nämnd första gången vidtar en åtgärd i ett ärende om socialtjänst som angår en utläning, ska nämnden, utom i vissa särskilt angivna undantagsfall, underrätta polismyndigheten (se 7 kap. 1 § andra stycket, punkt 3 utlänningsförordningen). En underrättelse behövs dock inte beträffande den som har sökt uppehållstillstånd i Sverige eller den som är undantagen från skyldigheten att ha uppehållstillstånd
- Socialnämnden ska lämna ut uppgifter angående en utlännings personliga förhållanden, om en polismyndighet, säkerhetspolisen, Migrationsverket, migrationsdomstol, migrationsöverdomstolen eller regeringen begär det och uppgifterna behövs för att avgöra ett ärende om uppehållstillstånd eller ett ärende om tredjelandsmedborgares ställning som varaktigt är bosatt i Sverige eller för att verkställa ett beslut om avvisning eller utvisning. Detsamma gäller när fråga har uppkommit om utläningen har uppehållsrätt (se 17 kap. 1 § utlänningslagen)

I övrigt gäller de "vanliga" sekretessbestämmelserna. Om till exempel Migrations- verket begär uppgifter av Socialnämnden som inte rör sådan information som avses under punkten 2 så ska alltså 26 kap. 1 § offentlighets- och sekretesslagen (2009:400) tillämpas.

11. Barn som avviker

I Sverige och andra länder finns problem med barn som avviker efter att de ansökt om asyl. I dessa fall ska handläggning ske enligt följande:

- Boendet informerar socialförvaltningen
- Socialförvaltningen anmäler till polisen angående försvunnen person samt meddelar Migrationsverket att barnet har avvikit
- Polismyndigheten ansvarar för att eftersöka barnet

12. Barn som vistas tillfälligt i Sverige och begår brott och/eller utsätts för människohandel

Kring vissa barn finns det skäl att misstänka människohandel. De barn som tillfälligt vistas i Sverige utan sin vårdnadshavare och som uppmärksammas i samband med att de har gripits av polisen misstänkta för brott kan vara utsatta för människohandel. Arbetshypotes bör vara att det är vuxna som har tagit hit barnen för att begå brott och att detta inte har skett på barnets eget initiativ.

Socialförvaltningen ska alltid överväga en polisanmälan om misstänkt människohandel (SFSOS 2006:12) och dokumentera ställningstagandet. Vid en sådan anmälan måste polis och åklagare även utreda misstanke om människohandel likväl som det eventuella brott som barnet är misstänkt för.

För att underlätta utredning och lagföring i ärenden där målsäganden är en utländsk medborgare utan uppehållstillstånd i Sverige finns det en regel i 5 kap. 15 § utlänningslagen som gör det möjligt att bevilja tidsbegränsat uppehållstillstånd. En sådan ansökan görs av förundersökningsledaren. Uppehållstillstånd kan beviljas för en begränsad tidsperiod. Lagstiftaren anser att det finns skäl att ge utländska brottsoffer och vittnen, så kallade bevispersoner, en laglig möjlighet att tillfälligt stanna kvar i Sverige för att genom vittnesmål och annan bevisning bistå brottsutredande personal att lagföra brott.

Personer som beviljats tidsbegränsat uppehållstillstånd enligt ovan har rätt till hälso- och sjukvård, bistånd enligt socialtjänstlagen och jämställs i dessa avseenden med i Sverige bosatta personer. Socialförvaltningens kostnader i samband med detta kan återsökas hos Migrationsverket.

12.1 Nationella kontaktpunkter

Inom ramen för CBSS (Council of the Baltic Sea States) finns ett samarbete mellan länderna runt Östersjön.

Länderna som deltar har en tjänsteman som utgör en nationell kontaktpunkt för internationella samarbetsfrågor kring ensamkommande barn och barn utsatta för människohandel. Om det finns behov av att kontakta aktörer i barnets hemland och det är svårt att veta vart man ska vända sig eller hur man ska gå till väga, kan man kontakta den nationella kontaktpunkten som finns på justitiedepartementet. Kontaktpunkten kan hjälpa till att förmedla kontakter i Östersjöområdet. Det kan gälla frågor kring vilket mottagande som kan förväntas möta ett barn som återsänds till ett visst land och vilka möjligheter som finns till integrering för barnet.

12.2 En god man ska alltid utses

Enligt lag (2005:429) om god man för ensamkommande barn, ska alltid en god man utan dröjsmål förordnas för alla ensamkommande barn under 18 år som vistas i landet och saknar vårdnadshavare eller annan ställföreträdare. Detta tillvägagångssätt gäller också för de barn som tillfälligt vistas i Sverige och som häktats eller riskerar att häktas på grund av kriminalitet. Om inte detta kan ske skyndsamt ska en bedömning göras om grunderna för att ett omedelbart omhändertagande enligt 6 § LVU är uppfyllda.

12.3 Barn under 15 år

När barnet bedöms vara under 15 år, ska barnet lämnas över av polisen till socialförvaltningen. En bedömning ska göras av barnets behov av skydd. Detta innebär att en bedömning alltid ska göras om grunderna för att ett omedelbart omhändertagande enligt 6 § LVU är uppfyllda.

12.4 Barn mellan 15 – 17 år

Initialt ska en bedömning göras av barnets behov av skydd och om grunderna för ett omedelbart omhändertagande enligt 6 § LVU är uppfyllda i fall då den unge häktas eller i avvaktan på att domen ska vinna laga kraft och risk föreligger att den unge försvinner.

12.5 Tillämpning av LVU

Människohandel finns inte med i förarbetena till socialtjänstlagen (SoL) eller lagen med särskilda bestämmelser om vård av unga (LVU).

Barn som är utsatta för människohandel i form av kriminella ligor kan omfattas av grunderna i 3 § LVU avseende ”socialt nedbrytande beteende” och ”brottslig verksamhet”. För att placeras på en låst institution (§ 12-hem) måste indikationer finnas för ett omhändertagande enligt 3 § LVU (missbruk av beroendeframkallande medel, brottslig verksamhet eller något annat socialt nedbrytande beteende).

Vårdplanering måste ske både på kort och på lång sikt. Så länge barnet är kvar i Sverige är utgångspunkten för vårdplanen de grunder som åberopats vid vård enligt LVU (socialt nedbrytande beteendet eller brottslig verksamhet).

12.6 Samverkan

Ansvar för människohandelsbrott har en specialiserad enhet för traffickingfrågor. Inom åklagarmyndigheten handläggs människohandelsbrott av den internationella kammaren och unga lagöverträdare av ungdomsåklagarna när barnet är under 18 år.

13. Handläggning inom rättsväsendet

Barn under 15 år lagförs inte. Polisen ska kontakta socialförvaltningen innan de släpper barn under 15 år. Vanligtvis anhålls barn över 15 år med hänvisning till flyktfara. Efter gripandet har åklagaren några dygn på sig att begära häktningsförhandling.

Oftast saknar barnet identitetshandlingar. Det är polisens ansvar att utreda barnets identitet. Åklagaren beslutar om kroppsbesiktning i syfte att bedöma ålder. När identiteten och ålder inte kan styrkas, fastställer domstolen vad som är mest sannolikt. Även om åldern har kunnat ringas in, så bedöms barnet fortfarande som oidentifierad så länge inte några riktiga handlingar har presenterats. Polisen skickar regelmässigt barnets fingeravtryck till Interpol och ofta kan man då få veta om barnet har gripits för brott i övriga Europa, eller kanske till och med få barnet identifierat.

En viktig begränsning finns i 8 kap 12 § utlänningslagen. ”En utlänning som kom till Sverige innan denne fyllde 15 år, och som när åtal väcktes hade vistats här minst fem år får inte utvisas”. I fall när barnet är över 15 år och redan har blivit dömd till utvisning kan barnet hållas i förvar av Migrationsverket i väntan på utvisningen. Maximalt kan barnet hållas i förvar i 2 x 72 timmar. Huvudregeln är dock att barnet ska ställas under uppsikt, och förvar blir aktuellt först efter det att ett första försök att verkställa utvisningen misslyckats. Det är polisen som verkställer en utvisning. Det är viktigt att socialförvaltningen utreder om barnet är dömt för brott och väntar på att utvisas innan beslut fattas om insatser med stöd av SoL eller LVU. Detta kan göras genom kontakt med åklagare eller polis.

I 4. Ekonomiskt bistånd till ensamkommande barn med permanent uppehållstillstånd (PUT) i HVB och till den som fyllt 18 men inte 21 år och som går gymnasial utbildning och bor i HVB eller är placerade i annat boende

Barns situation ska uppmärksammas särskilt i alla utredningar där de på något sätt är berörda. Barnperspektivet innebär att barns situation ska uppmärksammas också i ekonomiskt hänseende, Barnperspektivet kan innebära att Socialnämnden beviljar ekonomiskt bistånd för något som barnet behöver för sin dagliga livsföring och utveckling. Biståndet skall bedömas med hänsyn till barnets behov och det skall särskilt uppmärksamma barn som lever med ett långvarigt behov av ekonomiskt bistånd. Barnets bästa skall vara vägledande och behoven skall bedömas utifrån en helhetsbedömning och utifrån en individuell behovsbedömning (Socialstyrelsen, 2003).

Om barnet är under 18 år eller är under 21 år och fullgör gymnasial utbildning kan Socialnämnden inte kräva att personen ska stå till arbetsmarknadens förfogande. Socialnämnden har i denna situation samma ekonomiska ansvar som åligger vårdnadshavaren enligt föräldrabalken.

Ensamkommande flyktingbarn kan få sina omvårdnadsbehov tillgodosedda genom olika boendeformer. De vanligast förekommande är hem för vård och boende (HVB) eller i familjehem. Familjehem erhåller arvode- och omkostnadsersättning. Omkostnadsersättningen ska i princip täcka barnets alla vanligt förekommande behov. Barn och ungdomar som bor i HVB får inte alla sina behov tillgodosedda genom dygnersättningen som utgår för plats på HVB. Vid boende på HVB har barn och ungdomar behov av vissa regelbundet återkommande poster i riksnormen t ex:

- **Kläder och skor:** Kostnader för vanliga kläder för alla årstider och väder samt för vardag, fritid och något festligare tillfälle. Utgångspunkten är normalt slitage. Här ingår även tillbehör som paraply, armbandsur och väskor
- **Lek och fritid:** Kostnader för vanliga fritidsaktiviteter både inomhus och utomhus samt motion och kultur. Även vissa kostnader för mobiltelefon ingår
- **Hygien:** Kostnader för den personliga hygien inklusive hårklippning och rakapparat
- **Barn- och ungdomsförsäkring:** Kostnader för premier för gruppförsäkring eller individuell försäkring som gäller för sjukdom och olycksfall
- **Telefon:** Månads- och samtalsavgift

Totalsummorna för ovanstående poster är beräknade för barn och ungdomar i olika åldersgrupper. Riksnormsbeloppet är densamma varje månad oavsett antal dagar i månaden.

Av Socialstyrelsens allmänna råd framgår att det kan finnas särskilda skäl till att beräkna kostnader till en högre nivå bl.a. om den enskilde har ett tillfälligt och visst behov av att köpa kläder och skor, om det är en förutsättning för att barn skall kunna delta i fritidsaktiviteter med mera (SOSFS 2003:5). I socialstyrelsens handbok för Ekonomiskt bistånd 2013 framgår det att ett kortvarigt biståndsbehov är maximalt tre månader. Därmed kan man utgå från att ett långvarigt biståndsbehov är minst fyra månader. Mot bakgrund av detta är det skäligt att ge ensamkommande flyktingbarn en levnadsnivå som är högre än normen för försörjningsstöd.

Det bör beaktas att dessa barn i regel saknar anhöriga som genom presenter, gåvor mm kan bidra till deras individuella behov. Mot bakgrund av detta ska motsvarande fritidspeng¹ ingå för alla ensamkommande barn till och med de fyller 18 år. Denna kan beviljas månatligen med en 12 del (250 kr 2015) eller som engångs belopp/år. Endast studiebidrag och inkomstprövat tillägg, barnbidrag och andra eventuella bidrag från socialförsäkringssystemet ska avräknas vid bedömningen av behovet av bistånd till riksnormens poster.

Livsföring i övrigt

Barnet/den unge kan också ha behov av medel till livsföring i övrigt. Regeringen har beskrivit begreppet livsföring i övrigt i flera propositioner; 2000/01:80, 179/80:1 och 1996/97. I begreppet ingår allt det som en person kan behöva för att uppnå en skälig levnadsnivå och som inte ingår i riksnormens poster. Biståndet ska utformas så att den svarar mot de mål man vill uppnå. För att nå målen om ett självständigt liv och egen försörjning kan det behövas olika ekonomiska insatser (prop. 2000/01:80). I begreppet livsföring i övrigt ingår bl.a. följande:

- Hälso- och sjukvård, receptbelagd medicin och avgifter för sjukhusvård inom ramen för högkostnadsskyddet
- Tandvård enligt Socialnämndens riktlinjer för ekonomiskt bistånd
- Glasögon enligt Socialnämndens riktlinjer för ekonomiskt bistånd.
- Hemutrustning och hemförsäkring enligt Socialnämndens riktlinjer för ekonomiskt bistånd

¹ Barn i ekonomiskt utsatta familjer deltar inte i organiserade aktiviteter lika mycket som andra barn. Riksdagen har därför beslutat om en fritidspeng (3 000 kr/år) som ska gälla för barn i årskurs 4 till 9 och som bor i hushåll som har haft försörjningsstöd under minst sex månader den senaste tolv månadersperioden. Denna regel gäller från den 1 juli 2014.

- Dator med internetuppkoppling
- Flyttkostnader enligt Socialnämndens riktlinjer för ekonomiskt bistånd
- Avgifter för kommunal service, ansöknings- och förmedlingsavgifter (här ingår identitetshandlingar för den som saknar sådan)
- Nödvändiga resor som för de ensamkommande barnen bör vara möjligheten att obegränsat resa med Stockholms Lokaltrafik som ett led i integrationsprocessen

Av Socialstyrelsens allmänna råd (2013) framgår att vid bedömning av behovet av dator med internetuppkoppling och nödvändiga program bör nämnden särskilt ta hänsyn till behoven hos barn och ungdomar som går i skolan. Frågan har blivit prövad vid Kammarrätten, vilka uttryck att för personer som i sin dagliga livsföring har behov av en dator så utgör den del av nödvändig hemutrustning. En dator av enklare slag är numera något som människor i allmänhet kan kosta på sig (Kammarrätt, Målnummer: 2013-285, beslutsdatum 2014-04-17).

Om barnet/ den unge har tillgångar eller inkomster ska dessa beaktas när det gäller ändamål som ingår i begreppet livsföring i övrigt med undantag av kostnader för hälso- och sjukvård, receptbelagd medicin och avgifter för sjukhusvård inom ramen för högkostnadsskyddet. Studiebidrag och inkomstprövat tillägg samt barnbidrag ska alltid avräknas.

Insatser i syfte att nå ett självständigt liv och egen försörjning

För att nå ett självständigt liv och egen försörjning kan det behövas andra insatser än försörjning. Ett sådant exempel är körkort som anses öka unga vuxnas möjligheter att inträda på arbetsmarknaden. Om den unge har körkortstillstånd kan han eller hon beviljas ekonomiskt bistånd till körkort med 25 % av gällande prisbasbelopp (44 500 kr år 2015) om behovet inte kan tillgodoses på annat sätt.

Regeringsrätten har i flera domar bedömt att unga vuxna är tillförsäkrade en skälig levnadsnivå genom att bo kvar i sina föräldrahem. De unga vuxna före detta ensamkommande flyktingbarn saknar denna möjlighet varför Socialnämnden behöver verka för att den unge kan flytta från HVB. Dessutom har dessa hem vanligtvis en övre åldersgräns. Socialnämnden har ett i lagen (5 kap. 1 §) uttalat ansvar att tillgodose de särskilda behov av stöd och hjälp som kan finnas efter ett HVB boende. Om den unge efter placeringen har behov av ett eget boende, bör Socialnämnden tillgodose behoven av stöd och hjälp med frågor om ekonomi och med att ordna bostad, studier eller arbete. En god realistisk framförhållning i dialog med den unge är nödvändigt för ett bra resultat. De flesta ungdomar på orten bor hemma åtminstone tills de har tagit studenten. Denna möjlighet bör rimligen gälla också för före detta ensamkommande placerade ungdomar.

För ungdomar i HVB kan det vara fördelaktigt om en succesiv utslussning kan infalla under tiden den unge har fyllt 18 år men inte 21. Detta som ett steg på vägen till ett självständigt liv och avslutande av vård.

Handläggningsprocessen

Ett beslut om ekonomiskt bistånd förutsätter enligt JO (dnr 4248-2008) att det finns en ansökan om bistånd. Det ensamkommande barnets gode man eller särskild förordnade vårdnadshavare ska uppmanas att i samband med att barnet fått PUT ansöka om ekonomiskt bistånd för barnet. Vid fyllda 18 år ska ansökan göras av den unge.

För rättsäkerheten är det viktigt att Socialnämndens beslut grundar sig på en utredning som är tillförlitlig. Utredning ska inledas utan dröjsmål med stöd av 11 kap. 1 § socialtjänstlagen (SoL). Socialnämnden kan med stöd av 11 kap. 11 § och 11 a och b §§ SoL hämta uppgifter om förmåner, ersättningar eller annat stöd från Centrala studiestödsnämnden, Försäkringskassan, Pensionsmyndigheten, arbetslöshetskassorna, Arbetsförmedlingen och Skatteverket. Om utredningen behöver kompletteras med uppgifter från andra myndigheter kan Socialnämnden erbjuda att med ett samtycke hämta in uppgifterna (7 § FL). I utredningen ska det framgå:

- Vilka ekonomiska behov barnet har
- Vilka möjligheter som finns för att behoven ska kunna tillgodoses på annat sätt
- Redovisning av vad som ingår i HVB-hemmets omsorg t.ex. vilka fritidsaktiviteter som erbjuds
- Om skolan eller HVB-hemmet tillhandahåller SL-kort och dator

Beslut

Ur rättssäkerhetssynpunkt är det viktigt att avsluta ett ärende på ett korrekt sätt och så snart som möjligt. I detta sammanhang är varje ny ansökan om ekonomiskt bistånd ett ärende, även om personen ansöker om samma sak vid upprepande tillfällen. Ett beslut ska innehålla uppgifter om:

- Vad ansökan avser
- Vad som beviljas respektive avslås och enligt vilken bestämmelse
- Grunden för beslutet
- Vilka förbehåll som gäller; tidsbegränsningar, om beslutet gäller endast under vissa förutsättningar

Exempel på ett förslag till beslut:

Under förutsättning att xx bor i HVB-hemmet xx, beviljas xx ekonomiskt bistånd i form av månatlig utfyllnad till riksnormens poster; kläder och skor, lek och fritid, hygien, barn- och ungdomsförsäkring, telefon och fritidspeng, samt vid behov till ändamål som ingår i begreppet livsföring i övrigt.

I genomförandeplanen ska det framgå vilket belopp som utbetalas månatligen och vilka ändamål de avser. Ändamål som ingår i begreppet livsföring i övrigt ska sökas när behov uppstår.

Utbetalning

Socialnämndens verksamhet ska bygga på respekt för människors självbestämmanderätt och integritet enligt 1 kap. 1 § SoL. Det betyder att det ekonomiska biståndet utformas så att mottagaren själv får utrymme att planera och fatta beslut om den egna ekonomin. Huvudregeln är att biståndet ska betalas ut månadsvis till gode man eller till den särskilt förordnade vårdnadshavaren eller direkt till den som fyllt 18 år.

Aktuella lagar och förordningar

- SFS 1990:52 Lag med särskilda bestämmelser om vård av unga (LVU)
- SFS 1994:137 Lag om mottagande av asylsökande m.fl. (LMA)
- SFS 2001:453 Socialtjänstlagen (SoL)
- SFS 2005:429 Lag om god man för ensamkommande barn
- SFS 1964:167 Lag med särskilda bestämmelser om unga lagöverträdare (LUL)
- SFS 1998:603 Lag om verkställighet av sluten ungdomsvård (LSU)
- SFS 1942:740 Rättegångsbalken
- SFS 1962:700 Brottsbalken
- SFS 2005:716 Utlänningslagen
- SFS 2008:344 Lag om hälso- och sjukvård åt asylsökande
- SFS 2010:197 Lag om etableringsinsats för vissa nyanlända invandrare
- Förordning (1990:927) om statlig ersättning för flyktingmottagande m.m. (FFM)
- Förordning (1994:361) om mottagande av asylsökande m.fl.
- Förordning (1996:1357) om statlig ersättning för hälso- och sjukvård för asylsökande.
- Förordning (2001:976) om utbildning, förskoleverksamhet och skolbarnomsorg för asylsökande m.fl.
- Förordning (2002:1118) om statlig ersättning för asylsökande m.fl.
- Dublinförordningen/ EU:s förordning (343/2003)
- FN:s konvention om barnets rättigheter

Aktuella föreskrifter/allmänna råd, meddelandeblad, handböcker m.m.

- SOSFS 1997:15 (S) Tillämpningen av lagen (1990:52) med särskilda bestämmelser om vård av unga.
- SOSFS 2014:6 (S) Socialstyrelsens allmänna råd om anmälan om missförhållanden enligt 14 kap. 1 § SoL.
- SOSFS 2014:5 (S) Socialstyrelsens föreskrifter och allmänna råd om dokumentation vid handläggning av ärenden och genomförande av insatser enligt SoL, LVU, LVM och LSS.
- SOSFS 2014:6 (S) Socialstyrelsens allmänna råd om handläggning och dokumentation av ärenden som rör barn och unga.
- SOSFS 2006:20 (S) Socialstyrelsens allmänna råd om socialnämndens ansvar vid behov av ny vårdnadshavare.
- Ds 2004:54 Mottagande av barn från annat land som kommer till Sverige utan medföljande legal vårdnadshavare (s.k. ensamkommande barn).
- SoS 2005 Meddelandeblad: Stärkt skydd för ensamkommande barn.
- Socialstyrelsens vägledning(2013) för socialtjänstens arbete med ensamkommande barn och unga.
- SoS, UNICEF/2008 Kan det vara människohandel? – kortfattad information för myndigheter m.fl. som kan komma i kontakt med barn som utsatts för människohandel.
- SoS 2010 Handläggning och dokumentation inom socialtjänsten
- Anmälningsskyldighet om missförhållanden som rör barn (2004)
- Barn och unga i socialtjänsten. Utredda, planera och följa upp insatser (2006)
- Om barnet behöver ny vårdnadshavare (2006)
- Ensamkommande barns rätt (2010) - En vägledning för den gode mannen, kommunen m.fl. av Eva von Schéele; Ingemar Strandberg.
- KSL 2011 Vägledning och checklista God man för ensamkommande barn

Synpunkter från Integrationsrådet på Riktlinjer för handläggning av ensamkommande barn inom familjestödsenheten

I enlighet med Socialnämndens beslut § 5:6 rörande Dnr SN 2014/0068133 har integrationsrådet fått möjlighet att yttra sig över det från förvaltningen föreslagna styrdokumentet: Riktlinjer för handläggning av ensamkommande barn inom familjestödsenheten. Integrationsrådet lämnar följande synpunkter:

De flesta ensamkommande barn kommer från kulturer och miljöer som i hög grad avviker från vad som gäller i Sverige. Ungdomar har vanligtvis en stor förmåga att ta till sig och anpassa sig till det som är nytt men det gäller inte alltid varken för de som placeras i familjehem eller på HVB hem. Att ta del av den sociala miljön för ungdomar är en del som vi inte helt ser är intäkt i de referenser som ensamkommande barn får i riktlinjerna och särskilt inte om de placeras i HVB-hem.

Gode män har många saker att ta hand om liksom särskilt förordnad vårdnadshavare men det handlar inte så mycket om barnens integrering i samhället på ett socialt plan. Det är väldigt många vuxna personer som skall stödja och hjälpa men vi tycker att det finns ett glapp i integrations-tänkandet.

Barn lär sig väldigt bra av barn i samma ålder och särskilt de som måste bo på HVB-hem skulle ha behov av stöd av barn/ungdomar i deras egen ålder med kännedom om ungdomens värld i Sverige. Vi har i vår kommun en barnombudsman som fått stor popularitet bland våra ungdomar. Vems ansvar i denna kedja av rådgivare och myndighetsutövare blir det att berätta om att vi har en sådan resurs som man kan vända sig till anonymt?

Integration är att delta och leva i ungdoms- och vuxensamhället för dessa barn och vi önskar att det finns en formaliserad kontaktyta för ungdomskontakterna för våra ensamkommande flyktingbarn så att de har möjlighet att leva i samma värld som alla andra ungdomar. Säkert bidrar skolan till detta men vi tycker inte att det räcker.

Vi tycker att det på ett mera påtagligt sätt skall framgå av Riktlinjerna vikten av att främja integrationen på barnens villkor och att vi är måna om att framförallt de som bor på HVB-hem skall få del av våra ansträngningar att implementera barnperspektivet för att ge dem en gedigen start i vårt lands sociala- och samhällsliv.

För övrigt är dokumenten föredömligt välskrivna och täcker det mesta, vilket vi är vana vid när det gäller handlingar från vår kompetenta socialförvaltning.

Åkersberga 2015-05-06
Integrationsrådet
Franz Heinel
Ordförande

7.

Nytt avtal med läns-gemensamt resurscentrum mot hedersrelaterat förtryck och våld, Origo

Beslutsförslag:

Socialnämndens beslut

1. Underteckna avtalet om ett läns-gemensamt resurscentrum mot hedersrelaterat förtryck och våld under förutsättning att kostnaden fördelas lika mellan Socialnämnden och Skolnämnden.
2. Avtalet gäller från och med den 1 januari 2016 till och med den 31 december 2020.

Tjänsteutlåtande

Socialförvaltningen

Datum 2015-05-04

Dnr SN 2015/0030-750

Till Socialnämnden

Nytt avtal om länsgemensamt resurscentrum mot hedersrelaterat förtryck och våld, Origo

Sammanfattning

Origo startade sin verksamhet i projektform 2013, projektiden löper ut 2015-12-31. Verksamheten har utvärderats och den visar att Origo uppfyller en viktig och unik funktion i länet. Styrgruppen för Origo föreslår att verksamheten permanentas och att ett nytt avtal skrivs för en femårsperiod.

Beslutsförslag

Socialnämndens beslut

1. Underteckna avtalet om ett länsgemensamt resurscentrum mot hedersrelaterat förtryck och våld under förutsättning att kostnaden fördelas lika mellan Socialnämnden och Skolnämnden.
2. Avtalet gäller från och med den 1 januari 2016 till och med den 31 december 2020.

Bakgrund

Origo är ett myndighetsgemensamt resurscentrum som arbetar för att motverka och förebygga hedersrelaterat förtryck och våld. Verksamheten finansieras av Stockholms läns landsting, Polismyndigheten i Stockholms län och samtliga 26 kommuner i Stockholms län. Origo utgörs dels av ett fysiskt resurscentrum, dels ett virtuellt hus kallat "Virtuella Origo". Origo erbjuder bland annat stödsamtal till utsatta ungdomar i åldern 13-26 år samt konsultation till yrkesverksamma och frivilliga aktörer i länet.

Förvaltningens slutsatser

Österåkers kommun har genom Socialnämnden och Kultur- och utbildningsnämnden deltagit i Origo sedan projektstarten 2013. Ramböll Management Consulting har under 2014 utvärderat verksamheten, se bilaga 1. Under 2014 hade några få ungdomar och yrkesverksamma från Österåker kontakt med Origo. Det är dock förvaltningens uppfattning att Österåker bör delta i det länsgemensamma resurscentret och att kostnaden bör fördelas lika mellan Socialnämnden och Skolnämnden. Österåkers del av kostnaden är 57 077 tkr. Det nya avtalet löper på en femårsperiod, se bilaga 2.

Tidigare beredning och beslutsunderlag

= Socialnämnden 20120830, § 141

Bilagor

1. Utvärdering av Origo, oktober 2014
2. Avtal om Origo resurscentrum mot hedersrelaterat förtryck och våld i Stockholms län, 20150226

Anne Simmasgård
Socialchef

Avsedd för
Origo

Dokumenttyp
Utvärdering

Datum
Oktober 2014

UTVÄRDERING AV ORIGO

INNEHÅLLSFÖRTECKNING

1.	Inledning	1
1.1	Beskrivning av Origos verksamhet	1
1.2	Om utvärderingen	2
2.	Analys	4
2.1	Verksamhet för ungdomar	4
2.2	Verksamhet för yrkesverksamma	7
2.2.1	Kunskapsspridning för yrkesverksamma	7
2.2.2	Konsultation till yrkesverksamma	8
2.2.3	Samverkan	9
2.	Slutsatser	11

1. INLEDNING

I denna rapport presenteras den utvärdering som Ramböll Management Consulting, fortsättningsvis Ramböll, har genomfört under 2014 av verksamheten "Origo – resurscentrum mot hedersrelaterat förtryck och våld". I detta inledande kapitel ges först en beskrivning av Origos verksamhet. Därefter presenteras utvärderingens genomförande.

1.1 Beskrivning av Origos verksamhet

Origo är ett myndighetsgemensamt resurscentrum som arbetar för att motverka och förebygga hedersrelaterat förtryck och våld. Verksamheten finansieras av Stockholms läns landsting, Polismyndigheten i Stockholms län samt 25 kommuner i Stockholms län. Origo utgörs dels av ett fysiskt resurscentrum, dels ett virtuellt hus kallat "Virtuella Origo". "Virtuella Origo" ska fungera som en webbaserad samverkansplattform och planeras komma igång under hösten 2014. Origos fysiska centrum startade i början av 2013 och erbjuder bland annat stödsamtal till utsatta ungdomar samt konsultation till yrkesverksamma och frivilliga aktörer i Stockholm län.

Utvärderaren har med utgångspunkt i verksamhetens egna beskrivningar utarbetat en så kallad förändringsteori, vilken visas i figur 1. Förändringsteorin illustrerar hur aktiviteterna är tänkta att bidra till de övergripande målen för projektet, vilket beskrivs närmare nedan.

Origo vänder sig till två olika målgrupper; utsatta ungdomar i åldern 13-26 och yrkesverksamma (inklusive frivilligsektor) som möter och arbetar med dessa ungdomar. För ungdomar ges två typer av aktiviteter. Origo erbjuder dels utåtriktat arbete till grupper genom exempelvis skolföreläsningar, dels stöd- och rådgivningssamtal till enskilda ungdomar. Stödet och rådgivningen till enskilda ungdomar kan både bestå i att ge direkt stöd och att hjälpa den unge att komma i kontakt med rätt aktör i sin hemkommun. Aktiviteterna riktade till ungdomar ska leda till att unga får ökad kunskap om sina rättigheter och att de som vänder sig till Origo får tillgång till adekvat stöd och vägledning.

Till yrkesverksamma erbjuder Origo både kunskapsspridning till grupper genom exempelvis seminarier och konsultativt stöd till enskilda individer. Origo ska även arbeta för att underlätta och stödja samverkan mellan myndigheter och frivilligsektor. Aktiviteterna ska leda till att yrkesverksamma får kompetens om hedersrelaterat förtryck och våld samt dess konsekvenser samt att aktörerna kan arbeta bättre för målgruppen. Samtliga aktiviteter för ungdomar och yrkesverksamma inklusive frivilligsektor ska bidra till verksamhetens två övergripande målsättningar; att *målgruppen lever ett liv utan förtryck och våld* samt att *ungdomar som begränsas av hedersnormer får en förbättrad livssituation*.

Figur 1 – Förenklad förändringsteori för Origo

1.2 Om utvärderingen

Ramböll har under perioden april-augusti 2014 genomfört en utvärdering av Origo. Utvärderingens huvudsakliga syfte har varit att värdera hur väl verksamheten når uppsatta mål samt belysa erfarenheter från Origos medarbetare, yrkesverksamma, frivilliga aktörer och ungdomar. Utvärderingen värderar den verksamhet som bedrivs inom ramen för Origos fysiska centrum. Verksamhetens webbaserade samverkansplattform "Virtuella Origo" har vid utvärderingens genomförande ännu inte kommit igång och behandlas således inte.

Datainsamling

Ramböll har samlat in underlag genom intervjuer, dokumentstudier, enkätundersökningar och deltagande observation under en föreläsning för ungdomar. Nedan följer en närmare beskrivning av denna datainsamling.

Ramböll har genomfört totalt 21 individuella intervjuer med ungdomar, medarbetare på Origo, yrkesverksamma samt personer som arbetar i frivilligsektorn. För att fånga erfarenheter från samtliga samarbetspartners har två representanter vardera från socialtjänst, skola, landsting och polis intervjuats. Utöver detta har Ramböll intervjuat alla sex personer som arbetar på Origo, en frivillig aktör samt sex ungdomar. Samtliga intervjuade unga och yrkesverksamma har varit i kontakt med Origo antingen i syfte att få konsultation och stöd. Urvalet av intervjupersoner har gjorts av medarbetarna på Origo. Medarbetarna gav kontaktuppgifter till flera intervjupersoner, så Ramböll kunde göra ett slumpvis urval av dessa. Intervjuerna har utgått ifrån en

semistrukturerad intervjuguide för att säkerställa att alla relevanta frågor berörs under intervjun samtidigt som utrymme ges för intervjupersonerna själva att lyfta frågor de anser vara viktiga. Den deltagande observationen genomfördes under en halvdagsföreläsning den 29 april 2014 för hundratals gymnasieungdomar från flera gymnasieskolor. Ungdomarna var inte medvetna om att utvärderaren närvarade. Kortare intervjuer genomfördes i en paus med sju ungdomar.

För att få en förståelse för Origos uppdrag, målsättningar och aktiviteter har Ramböll även gått igenom ett flertal dokument. De projektdokument som Ramböll har tagit del av är bland annat verksamhetsplan, projektbeskrivning och tjänsteskrivelser. Origo för även kontinuerlig statistik över verksamheten, vilken har inkluderats i Rambölls utvärdering. Origo har även bistått med enkätundersökningar från föreläsningar för yrkesverksamma och ungdomar, vilka Ramböll medverkade i att utarbeta. Enkäten för yrkesverksamma besvarades av 70 yrkesverksamma från i huvudsak skola och socialtjänst, vilka deltagit i ett seminarium den 23 maj 2014. Enkäten för ungdomar besvarades av 244 högstadie- och gymnasieelever som deltagit i en halvdagsföreläsning under förmiddagen eller eftermiddagen den 29 april 2014. Enkäten besvarades också av 77 högstadieelever som deltagit i ett seminarium på Ärvingeskolan under våren 2014. Totalt baseras enkätresultaten för ungdomar således på enkätsvar från 321 ungdomar.

2. ANALYS

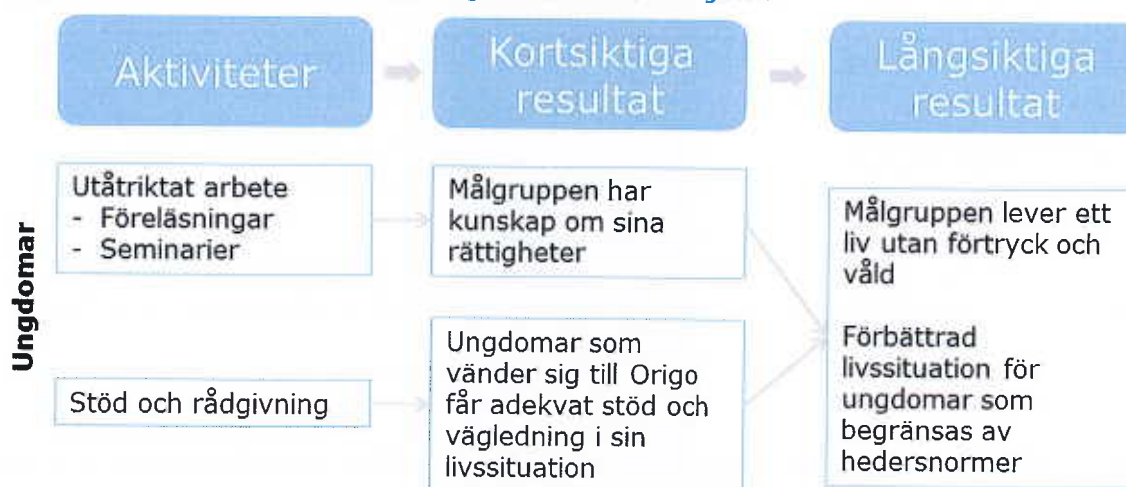
I detta kapitel värderas huruvida Origos arbete bidrar till att uppnå önskade målsättningar. Analysen beskriver även hur Origos aktiviteter bidrar till denna utveckling. Utöver det syftar kapitlet till att bidra med förklaringar till hur identifierade utfall kan förstås. Utgångspunkten för analysen är Origos egna målsättningar.

En förutsättning för att projektet ska nå de långsiktiga resultatmålen, *att målgruppen lever ett liv utan förtryck och våld* samt *upplever en förbättrad livssituation*, är att Origos olika aktiviteter bidrar till de kortsiktiga resultatmålen. I fokus för denna utvärdering är ungdomars och yrkesverksammas egna upplevelser. Utvärderingen bedömer både aktiviteter och mål för ungdomar och för yrkesverksamma. Utvärderingen bedömer Origos rådgivning för enskilda ungdomar samt utåtriktade arbete för ungdomar, såsom föreläsningar och seminarier. Utvärderingen av aktiviteter för yrkesverksamma bedömer både konsultativt stöd till individer och kunskapsspridning till grupper. Eftersom Origos samverkansarbete i stor utsträckning planeras ske inom ramen för den framtida webbaserade samverkansplattformen "Virtuella Origo" kommer samverkansarbetet endast att beröras i begränsad mån.

Rambölls huvudsakliga slutsats är att Origo genom sina olika aktiviteter arbetar mot verksamhetens målsättningar. Origo bidrar till ökad kunskap om hedersrelaterat förtryck och våld hos både ungdomar och yrkesverksamma samt ger ungdomar tillgång till adekvat stöd- och vägledning. Origo tillgodoser även yrkesverksammas behov av konsultation. Allt detta sammantaget leder till en bättre livssituation för utsatta ungdomar.

2.1 Verksamhet för ungdomar

Figur 2 – Förenklad förändringsteori för Origos verksamhet för ungdomar

2.1.1 Origos utåtriktade arbete mot ungdomar

Att fler ungdomar får kännedom om Origo samt ökad kunskap om hedersrelaterat förtryck och våld är en förutsättning för att verksamheten ska nå sina resultatmål. Origo ska därför erbjuda föreläsningar till skolor runt om i länet. Ramböll bedömer att Origo genom sitt utåtriktade arbete mot skolor lever upp till målsättningen att ge ungdomar kunskap om sina rättigheter. Origo har även ökat ungdomars kunskap om hedersrelaterat förtryck och våld. Origos skolföreläsningar har bidragit till att fler ungdomar har fått kännedom om Origo och att fler unga har fått stöd i sin situation.

Under 2013 har föreläsningar getts till ca 1000 grundskole- och gymnasieelever. Ramböll kan konstatera att Origo har ett pågående arbete med att nå ut till fler skolungdomar och kommer under 2014 att erbjuda ytterligare föreläsningar samt visningar av teaterpjäsen *Kärleken är fri* till olika skolor i länet. I enkätundersökningen uppger ungdomarna att föreläsningarna har gett dem ökad kunskap om sina rättigheter samt om hedersrelaterat förtryck och våld. I

enkätundersökningen får Origo genomgående höga betyg. Ungdomarna tillfrågades bland annat om vad de tyckte om föreläsningen och gav Origo 8,4 i medelpoäng på en tiogradig skala, vilket är ett mycket gott omdöme. Följande citat från enkätundersökningen belyser ungdomarnas uppskattning:

"Det var väldigt intressanta historier! Man kände igen sig själv och det var väldigt roligt, men det fick en verkligen att tänka på hur man egentligen har det. Lärorikt!"

"Mina tankar och värderingar har ändrats totalt på 2 timmar. Underbart att se människor som yttrar sig så bra."

Såväl yrkesverksamma som Origos medarbetare vittnar om att elever efter att ha deltagit i Origos föreläsningar har vågat öppna sig och prata om sin livssituation. I flera fall har detta även lett till att skolungdomar har sökt hjälp hos Origo eller vänt sig till sin skolkurator. För ungdomar som lever i en hederskontext kan förtrycket vara normaliserat, vilket har gjort att de tidigare inte har reflekterat över sin situation. Föreläsningarna fyller således en viktig funktion. Att ungdomar tar steget att börja prata om sina upplevelser kan inte endast ses som en effekt av ökad kunskap om hedersrelaterat förtryck och våld. De ungdomar som Ramböll har intervjuat beskriver att rädslan för att prata är stor och att steget till att söka hjälp således är väldigt stort. En nödvändig förutsättning är därför att de känner trygghet och förtroende för den andre parten. Ramböll ser att Origo i sitt utåtriktade arbete mot ungdomar har förmågan att bygga upp detta nödvändiga förtroende.

En viktig förklaring till Origos framgångar, utöver att de har förmågan att skapa förtroende, är att deras arbete fyller ett viktigt behov. Origos arbete är relevant i det avseende att det fyller ett behov hos ungdomarna att prata och få information om hedersförtryck. Detta framhävs av både ungdomar och yrkesverksamma som Ramböll har talat med. Uppfattningen delas även av medarbetarna på Origo. Yrkesverksamma menar att det finns en rädsla för att prata om hedersrelaterat förtryck och våld, dels på grund av låg kunskap och av rädsla att förstärka fördomar om vissa kulturer. Frågan anses således vara laddad. Att Origo vågar lyfta frågan upplevs därför vara mycket viktigt.

2.1.2 Stöd- och rådgivningssamtal till ungdomar

Origos verksamhet gentemot enskilda ungdomar ska bestå av att erbjuda stöd- och rådgivningssamtal utifrån den unges egna behov, antingen via telefon, besök eller på annan plats. Origo ska även länka vidare ungdomar till rätt kompetens eller instans i sin hemkommun. Aktiviteterna ska leda till de kortsiktiga resultatmålen, att unga får tillgång till adekvat stöd och vägledning och information om sina rättigheter. Sammantaget ska detta bidra till det övergripande målet att ungdomar lever ett liv utan förtryck och våld. Ramböll bedömer att Origo lever upp till dessa målsättningar.

Origo får kontakt med ungdomar antingen via yrkesverksamma som möter dessa ungdomar i sitt arbete och som hänvisar ungdomarna till Origo eller genom att ungdomar söker kontakten själva. Detta kräver som redan nämnts att yrkesverksamma och ungdomarna har kännedom om Origo samt att de känner förtroende nog att kontakta Origo. Under 2013 tog 83 ungdomar från 13 olika kommuner i Stockholm kontakt med Origo. Merparten av de ungdomar som sökt sig till Origo var flickor, cirka 12-14 procent var pojkar.

För att ungdomar ska söka stöd hos Origo krävs det som tidigare nämnts att unga har kännedom om verksamheten samt känner förtroende nog att kontakta Origo. Ramböll gör bedömningen att Origo har förmågan att skapa förtroende hos ungdomar. Att inte fler ungdomar har sökt stöd hos Origo är därför en indikator på att en relativt liten andel av ungdomarna i upptagningsområdet känner till Origos verksamhet. Både ungdomar som Ramböll har intervjuat under Origos föreläsningar och i enskilda intervjuer uppger att de inte kände till Origo sedan tidigare. Origos främsta hinder för att nå fler ungdomar verkar således vara att målgruppen inte vet om att verksamheten existerar. Ramböll ser att en förklaring till detta är att verksamheten endast har varit i gång under en kort tid. Medarbetarna upplever att de utifrån resurser och förutsättningar når målgruppen bra. De har dock identifierat målgrupper som behöver ägnas mer uppmärksamhet framöver. Bland annat nämns ungdomar med funktionsnedsättningar, unga

mödrar samt ungdomar som utifrån sin sexuella läggning utsätts för förtryck och våld. Sammantaget pekar detta på att det finns en stor målgrupp och ytterligare potentiellt värde av att fler ungdomar får tillgång till Origos verksamhet.

När en ungdom kommer till Origo får hen först träffa en kurator och om behov finns har ungdomen även möjlighet att prata med verksamhetens polis och barnmorska. Enligt Origos verksamhetsplan ska ungdomar erbjudas ett till fem stödsamtal och vid efterfrågan ska detta kunna utökas. Antalet stödsamtal har hittills inte varit begränsat till fem utan har i många fall utökats.

En central initial tanke i Origos arbetssätt är att ungdomar ska länkas vidare till sina hemkommuner för fortsatt stöd där. De allra flesta ungdomar har länkats vidare. Antalet stödsamtal har i många fall blivit fler än vad som ursprungligen var tänkt, så ungdomarna har inte länkats vidare lika tidigt i den omfattning som var tänkt. Medarbetarna på Origo uppger att den främsta orsaken till att ungdomar har stannat kvar i Origos stöd är att ungdomarna själva inte har varit redo eller velat länkas vidare. I några fall har kompetensen om hedersrelaterat förtryck och våld i den egna hemkommunen varit bristfällig, vilket har omöjliggjort för ungdomen att länkas vidare. Ramböll ser att nödvändiga förutsättningar för att slussfunktionen ska fungera är att alla parter, såväl ungdomen, Origo och de mottagande tjänstemännen är med på att ungdomen ska länkas vidare samt att det finns förutsättningar för mottagaren att ta emot ungdomen. Dessa förutsättningar har inte varit uppfyllda och förklarar således varför slussfunktionen inte har fungerat som planerat.

Nedan följer en djupare beskrivning av hur ungdomar som har sökt stöd hos Origo har upplevt detta samt hur det har hjälpt dem.

Ungdomarna själva upplever att de i kontakten med Origo har fått det stöd som de har behövt. Yrkesverksamma som har hänvisat eller länkat vidare ungdomar till Origo bekräftar denna bild. Trots detta är Rambölls sammantagna bild att Origo ger ett adekvat stöd till målgruppen och uppnår sitt mål att *ungdomar som vänder sig till Origo får adekvat stöd och vägledning i sin livssituation*. Följande citat från en av de ungdomar som har fått hjälp av Origo belyser hur uppskattat stödet är:

”Origo hjälper ur ett helhetsperspektiv, är en guide. [...] de är som Google”

Ungdomarna som Ramböll har intervjuat uppger att Origo har fungerat som en vägledare genom att ge information, visa på alternativ samt lägga upp handlingsstrategier. Ungdomarna framhäver att de har fått tydlig information om sina rättigheter, möjligheter samt hur de ska gå tillväga. Origo har varit ett stöd för deras psykiska välbefinnande samtidigt som medarbetarna har gett dem konkreta råd. Många ungdomar har även fått hjälp med myndighetskontakter och beskriver att Origo i dessa kontakter har fungerat som en röstförstärkare. Samtliga ungdomar som Ramböll har intervjuat beskriver att kontakten med Origo har lett till konkreta förändringar i deras liv. För vissa har Origo varit ett stöd i beslutet att lämna sin familj, för andra har Origo hjälpt att hitta strategier för att underlätta vardagen. Yrkesverksamma beskriver att Origo har varit ett bra stöd framförallt genom den trygghet och förståelse som medarbetarna har förmedlat till ungdomen.

En viktig förklaring till varför Origo har lyckats bidra till en förbättrad livssituation för många unga är att de unga har accepterat stödet. Ramböll ser att detta till stor del har uppnåtts tack vare engagerad och kompetenta medarbetare. Ungdomarna beskriver medarbetarna som förstående, snälla, kunniga och närvarande. De som tidigare har haft dåliga erfarenheter av exempelvis kontakter med psykiatri eller skolhälsa beskriver att de hos Origo för första gången har känt sig förstådda.

Att man i kontakten med Origo får vara anonym sänker tröskeln för att söka hjälp. För vissa individer har anonymiteten varit helt avgörande för att de överhuvudtaget skulle söka hjälp. Både ungdomar, yrkesverksamma och medarbetarna på Origo framhäver att möjligheten att vara anonym är mycket viktig om man vill nå dessa ungdomar. Att det är möjligt att kontakta Origo utan att det syns på telefonräkningen och att resurscentret har ett gratis telefonnummer dit ungdomarna kan ringa framhävs också som viktigt för ungdomarna.

2.2 Verksamhet för yrkesverksamma

En förutsättning för att unga som utsätts för hedersrelaterat förtryck och våld ska få det stöd de behöver är att yrkesverksamma som möter ungdomarna har god kunskap inom området. Origo ska därför erbjuda kompetensutvecklande insatser för yrkesverksamma inom skola, socialtjänst, polis och landsting. Dessa insatser består av föreläsningar, utbildningar och informationsseminarier. Utöver dessa insatser ska yrkesverksamma kunna vända sig till Origo för konsultativt stöd i enskilda ärenden. Origo har även i uppdrag att stödja samverkan mellan aktörer. Ramböll bedömer att Origos konsultativa stöd bidrar väl till både ökad kompetens hos yrkesverksamma och att de yrkesverksamma som kontaktar Origo kan arbeta bättre för målgruppen. Genom föreläsningar bidrar Origo även till att höja kompetensen om hedersrelaterad problematik och till att öka kännedomen om hur Origo kan ge stöd till ungdomar och yrkesverksamma. Ramböll ser att de kompetenshöjande effekterna är som starkast på individnivå och mindre framträdande på organisationsnivå. Ramböll bedömer att Origo i viss utsträckning bidrar till samverkan mellan aktörer.

Figur 3 – Förenklad förändringsteori för Origos verksamhet för yrkesverksamma och frivilligsektorn

2.2.1 Kunskapsspridning för yrkesverksamma

"Kunskapen om heder är generellt dålig. Det är först när det händer något förskräckligt som det kommer fram" (Intervju med yrkesverksam)

För att nå målet om att motverka och förebygga hedersrelaterat förtryck och våld krävs det som tidigare nämnts att yrkesverksamma som möter utsatta ungdomar har kompetensen att ge rätt stöd och fatta bästa beslut för ungdomen. Kartläggningar av både Stockholms stad¹ och Länsstyrelsen² visar att det finns brister i myndigheters ärendehantering av dessa fall. De personer som Ramböll har intervjuat bedömer också att kunskapsnivån om sr hedersrelaterat förtryck och våld är låg hos myndigheter. Denna bild bekräftas även av medarbetarna på Origo. Det finns således ett stort behov av kompetenshöjande insatser för dessa yrkesgrupper.

¹ Stockholms stad (2009), *Hedersrelaterat förtryck och våld i Stockholms stad*, rapport

² Länsstyrelsen Stockholm (2008), *Socialtjänstens stöd till våldsutsatta kvinnor*. Dnr 7001-2008-008652

För att höja kunskapsnivån erbjuder Origo föreläsningar och utbildningar till myndigheter. Under 2013 deltog cirka 3600 yrkesverksamma i Origos föreläsningar och 560 yrkesverksamma deltog i något av Origos informationsseminarier. Enkätundersökningen visar att en överväldigande majoritet var mycket nöjda med Origos föreläsningar. På frågan vad deltagarna tyckte om föreläsningen gav de 9,2 av 10 i medelbetyg. Vidare beskrev deltagare föreläsningarna som intressanta, givande och inspirerande. Deltagarna såg även att föreläsningarna fyller ett kunskapsbehov samt sätter fokus på en aktuell fråga. Ramböll ser att Origo genom dessa insatser höjer kompetensen hos enskilda medarbetare. De fyller även en viktig funktion i det hänseende att yrkesverksamma får information om att Origo finns. Om yrkesverksamma själva inte har kunskapen eller kompetensen att hantera dessa ärenden vet de vart de kan vända sig för hjälp. Detta bidrar till att ungdomar utsatta för hedersrelaterat förtryck och våld får bättre stöd och hjälp. För att de kompetenshöjande insatserna ska ge de långsiktiga effekter som eftersträvas krävs det att kunskaperna implementeras och leder till en förändring i både den enskildes och organisationens arbete. Det är nämligen inte säkert att kompetensutveckling *i sig* medför den förändring som avsetts. Inom implementeringsforskningen finns ett flertal teorier om vad som utmärker framgångsrika förändringsinsatser och vad som utmärker icke-framgångsrika insatser. En tendens inom litteraturen är att utbildning i sig värderas som ett svagt medel för att uppnå avsedd förändring. I forskningen används begreppet "train-and-hope" (Stokes and Baer)³. Essensen i begreppet är att en utbildningsinsats som genomförs isolerat – utan stödjande organisationsförändringar runtomkring den enskildes vardag, vilka samspelar med utbildningsinsatsen – har mindre sannolikhet att vara framgångsrik och uppnå avsedd förändring. Ramböll ser att Origos utbildningsinsatser kommer att ge en viss effekt. Det föreligger dock en risk att utbildningsinsatser endast kommer att ge kortsiktiga effekter för enskilda medarbetare och att avtrycket på hela organisationer kommer att vara litet. Hur stor effekten på organisationsnivå blir beror på hur organisationens verksamhet i övrigt utvecklas.

2.2.2 Konsultation till yrkesverksamma

Tjänstemän inom kommun, polis och landsting samt aktörer från ideell sektor ska ha möjlighet att vända sig till Origo för konsultation i enskilda ärenden. Vid behov ska de även ha möjlighet att länka vidare ungdomar till Origo för fortsatt stöd där. Origo ser att varje konsultativt ärende även är en möjlighet att höja kompetensen hos enskilda tjänstemän. Under 2013 sökte 236 yrkesverksamma från 20 olika kommuner kontakt med Origo. Majoriteten av dessa kom från socialtjänst och skola. Att tjänstemän från landstinget och Polismyndigheten i mindre utsträckning utnyttjar Origo som resurs beror enligt intervjuade tjänstemän och medarbetarna på Origo inte på att deras kunskap om hederskulturer är bättre än inom andra organisationer. Istället ser man att det finns stora kunskapsbrister och att Origo därför i större utsträckning skulle kunna användas för att förbättra deras arbete gentemot målgruppen. Med anledning av detta har Origo genomfört riktade insatser i form av föreläsningar till dessa myndigheter.

Yrkesverksammas upplevelser av kontakten med Origo

Utvärderingen visar att yrkesverksamma är nöjda med det konsultativa stöd som de har fått av Origo. Anledningarna till varför de har kontaktat Origo har varierat. Vissa har upplevt att de inte alls har haft kompetensen att avgöra hur de ska agera i ett fall. Andra har kontaktat Origo för att bolla tankar och idéer för att känna större trygghet i sitt handlande. Detta visar att Origo är ett stöd till yrkesverksamma oberoende av vilken kunskapsnivå om hedersrelaterat förtryck och våld de yrkesverksamma har. Flera yrkesverksamma framhäver att hedersrelaterade fall ofta kräver att man agerar tvärtemot hur man vanligtvis skulle handla och att det därför är stor risk att göra mer skada än nytta. De kan även ge exempel på fall när detta har skett, vilket har lett till stora negativa konsekvenser för de unga. Av denna anledning anser de att det är värdefullt att få möjligheten att konsultera med någon som har stor kunskap på området.

Konkreta saker som Origo har kunnat hjälpa till med är exempelvis att avgöra om ett fall är hedersrelaterat förtryck och våld eller inte. Många yrkesverksamma upplever att detta kan vara svårt att avgöra på egen hand. Origo har även snabbt kunnat bedöma hur allvarlig situationen för den enskilde ungdomen är och utifrån det gett råd om hur de ska agera. Origo har även varit behjälplig med att göra hot- och riskbedömningar. Följande citat kommer från en av de intervjuade tjänstemännen som har vänt sig till Origo för konsultation:

³Implementation Research: A Synthesis of the Literature, Fixsen, Naoom, Blasé, Friedman & Wallace (2005).

”Jag kände mig stentrygg med Origo i ryggen. Jag såg att även killen blev trygg. De har en erfarenhet som jag inte har” (Intervju med yrkesverksam)

Samtliga intervjuade tjänstemän är nöjda med det stöd som de har fått från Origo. Flera nämner att Origo har varit ett stöd både för informanten själv och för den unge. Att de själva har känt sig trygga har skapat en trygghet hos den unge. Ramböll kan konstatera att Origo i det konsultativa mötet har lyckats höja kunskapen hos enskilda tjänstemän. Tjänstemän upplever att de har fått ökad kunskap om hederskulturer samt en förståelse för hur detta påverkar och tar sig uttryck i de ungas liv. Detta har gjort att de har agerat bra i det aktuella fallet och har dessutom bidragit till att de i framtiden kommer att kunna hantera fall av hedersrelaterat förtryck och våld bättre. Yrkesverksamma upplever bland annat att de har fått en ökad förmåga att se tecken på hedersproblematik. Kontakten med Origo har även inspirerat flera av informanterna att fortsätta utbilda sig i frågor rörande hedersrelaterat förtryck och våld.

En viktig förklaring till varför yrkesverksamma är nöjda med Origos stöd är att Origos medarbetare har hög kompetens. Origo har dels en hög kompetens om hederskulturer, dels bra kunskap om de yrkesverksammas uppdrag. Detta gör att de kan anpassa stödet efter varje tjänstemans behov. Detta skapar även hög trovärdighet till verksamheten. Några av tjänstemännen framhäver att förtroendet för Origo har förstärks av att flera medarbetare själva har upplevt hedersrelaterat förtryck och våld. Ramböll ser dock inte att detta generellt är en nödvändig förutsättning för att bygga ett förtroende. Medarbetarnas engagemang är även en central framgångsfaktor eftersom det skapar en känsla av närvaro och trygghet. Detta tillsammans med att Origo fyller ett behov bidrar till att tjänstemän är nöjda med Origos arbete. Många yrkesverksamma upplever att de inte har möjligheten att inom ramen för sitt uppdrag skaffa sig den spetskompetens som Origo har och att Origos hjälp därför är mycket värdefull. Att det inte finns någon annan aktör som fyller detta behov är ytterligare en förklaring till Origos framgångar.

2.2.3 Samverkan

I Origos uppdrag ligger det att underlätta och stödja samverkan mellan länets kommuner, Stockholms läns landsting, Polismyndigheten i Stockholm och frivilligorganisationer. En central tanke i Origos verksamhet är att samverkan mellan aktörer är nödvändigt för att utsatta ungdomar ska få bra stöd och hjälp. Ramböll bedömer att Origo i det konsultativa arbetet bidrar till samverkan, men att detta arbete kan stärkas ytterligare. Samverkansarbetet inom ramen för Origos nätverk av sakkunniga samt den webbaserade samverkansplattformen ”Virtuella Origo” bedöms ej i utvärderingen.

Det finns en variation i hur yrkesverksamma uppfattar att Origo har främjat eller underlättat samverkan. En majoritet framhäver dock att fallens komplexitet kräver att samarbetet mellan myndigheter fungerar samt att det i nuläget finns brister.

Origo har i enskilda fall bidragit till att underlätta samverkan mellan myndighetsaktörer. Origo har i vissa fall fungerat som ett stöd till samtliga parter, vilket har bidragit till ett gemensamt förhållningssätt. Detta har i sin tur skapat en tryggare och mer enhetlig process för ungdomen. I andra fall har Origo underlättat samarbete över myndighetsgränserna genom att påverka enskilda tjänstemäns handlande. Detta har möjliggjorts av att många respekterar Origos kunskap och att de av den anledningen har lyssnat till Origos råd. Några av de yrkesverksamma som Ramböll har intervjuat upplever att det ibland kan finnas en liten vilja att lyssna till andra myndigheters eller ideella aktörers råd och att detta således är ett hinder för samverkan. De yrkesverksamma som upplever att Origo inte har främjat samverkan framhäver att Origo inte har gjort något aktivt för att stärka samarbetet eller uppmanat till samarbete. Origo har heller inte motverkat samarbete mellan parter.

För att samverkan ska fungera ser Ramböll att ett antal förutsättningar måste vara uppfyllda. Parterna måste dels kunna samverka, vilket ofta kan hindras av strukturella hinder, dels vilja samverka. Parterna måste även förstå hur de kan samverka. Ramböll kan konstatera att samverkan till viss del hindras av enskilda tjänstemäns vilja. Det finns även strukturella hinder i form av exempelvis sekretessregler. Ramböll ser dock att Origo dels har inflytande att påverka

tjänstemäns vilja att samverka, dels har kunskap att utifrån varje aktörs förutsättningar och uppdrag bidra med en förståelse för hur aktörerna kan samverka. Origo har en stor styrka i den ovanliga kombinationen att vara opartisk mellan olika myndigheter, ha hög sakområdeskompetens och att ha flera yrken samlade i samma verksamhet. Dessa styrkor ger goda förutsättningar för att stödja samverkan mellan olika aktörer.

2. SLUTSATSER

Origo är ett resurscentrum som arbetar för att unga som lever i en hederskontext ska ges möjligheten att leva ett liv utan förtryck och våld. Utsatta ungdomar ska kunna vända sig till Origo för att få stöd- och vägledning. Yrkesverksamma som arbetar med utsatta ungdomar ska kunna vända sig till resurscentret för att få konsultation i enskilda ärenden. Utöver detta ligger det även i Origos uppdrag att arbeta utåtriktat med föreläsningar och seminarier till skolungdomar och yrkesverksamma samt att stödja samverkan mellan myndighetsaktörer och ideell sektor.

För att nå verksamhetens långsiktiga mål, att unga ska leva ett liv utan förtryck och våld samt få en förbättrad livssituation, har Origo satt upp fyra mer kortsiktiga resultatmål som verksamheten ska arbeta mot:

- Ungdomar har kunskap om sina rättigheter
- Utsatta ungdomar har tillgång till adekvat stöd och vägledning
- Yrkesverksamma har kunskap om hedersrelaterat förtryck och våld
- Samverkan mellan myndigheter fungerar

Ramböll har under 2014 utvärderat Origos verksamhet och detta är utvärderingens huvudsakliga slutsatser:

Origo ger ungdomar ökad kunskap om sina rättigheter dels genom föreläsningar till skolungdomar, dels genom stöd- och vägledningssamtal till enskilda ungdomar. Enkätundersökningar från Origos föreläsningar visar att ungdomar i stor utsträckning upplever sig ha fått ökad kunskap om sina rättigheter (medelvärde 8,3 på en tiogradig poängskala) och hedersrelaterat förtryck och våld (8,3 av tio). Ungdomar som har sökt stöd hos Origo framhäver att medarbetarna har varit mycket bra på att ge information om deras rättigheter samt hur de ska gå tillväga för att få hjälp.

Ungdomar som vänder sig till Origo har tillgång till adekvat stöd och vägledning. Utvärderingen visar att ungdomar som har fått individuellt stöd av Origo är mycket nöjda med detta stöd. Även yrkesverksamma som har hänvisat ungdomar till Origo instämmer i detta.

Origo ger yrkesverksamma ökad kunskap om hedersrelaterat förtryck och våld, dels genom utbildningar och seminarier, dels i det konsultativa mötet med yrkesverksamma. Yrkesverksamma beskriver att de bland annat blivit bättre på att se tecken på hedersrelaterat förtryck och våld.

Origo främjar i viss utsträckning samverkan mellan myndigheter och mellan myndigheter och frivilliga aktörer. Utvärderingen visar att Origo i enskilda fall har underlättat samverkan mellan parter, vilket har lett till en effektivare och tryggare process. Delar av det planerade samverkansstödet ligger dock utanför ramarna för denna utvärdering eftersom det inte var igång vid utvärderingens genomförande.

Ramböll ser att Origos verksamhet gör stor nytta för såväl utsatta ungdomar som yrkesverksamma som möter dessa ungdomar. Verksamheten fyller ett *stort behov* då kunskapen om hedersrelaterat våld och förtryck bedöms vara låg hos svenska myndigheter. Origos framgångsrika arbete beror till stor del beror på att medarbetarna har *hög kompetens* om hederskulturer, förståelse för myndigheternas uppdrag samt förmåga att skapa förtroende hos målgruppen. Att ungdomar har möjlighet att kontakta Origo *anonymt* upplever många är avgörande för att dessa unga överhuvudtaget ska våga söka hjälp. Origo kan därigenom ge stöd redan innan ungdomarna har kommit i kontakt med socialtjänsten och kan därigenom begränsa skadan på ett tidigare stadium innan den har hunnit bli mer omfattande. Ytterligare en stor styrka hos Origo är att verksamheten samlar flera *olika yrkesgrupper*, vilket är värdefullt både för att ge stöd till samverkan, stöd till myndigheter och frivilligorganisationer samt direkt till ungdomar. Origos unika kombination av styrkorna hög kompetens, anonymitetsmöjligheter och

att oberoende samla olika yrkesgrupper gör alltså att verksamheten kan ge ett värdefullt stöd som ingen annan.

Verksamheten når dock få unga i relation till målgruppens storlek. Detta beror enligt Ramböll till stor del på att verksamheten är väldigt liten i relation till samhällsproblemet och att verksamheten endast har funnits under en kortare tid. I takt med att fler får kännedom om att Origo finns, ökar möjligheterna att ge stöd till fler. Ramböll bedömer att Origo har goda förutsättningar för att nå ut till både fler ungdomar och yrkesverksamma. Ramböll ser stort värde i det förtroendekapital som Origo har byggt upp hos ungdomar och yrkesverksamma och att det därför är viktigt att fortsätta att bedriva verksamheten under samma namn.

Komplexiteten i samhället ökar kontinuerligt, vilket ställer ökade krav på expertkompetens inom offentlig sektor. Varje organisation har inte möjlighet att själv bygga denna kompetens kostnadseffektivt, vilket blir särskilt påtagligt i nischade frågeställningar och små organisationer. På fler och fler områden byggs därför kommun- och myndighetsöverskridande verksamheter. Ett exempel är tvärkommunal samverkan kring etableringen av nyanlända, ett annat exempel är framväxten av samordningsförbund. Innovationsrådet beskriver i sitt slutbetänkande hur svårlösta samhällsproblem som våld i nära relationer kräver samverkan från flera organisationer och att samverkan hindras av flera strukturella hinder som är svåra att komma tillrätta med inom ramen för ordinarie verksamhet.⁴ Även Nationella samordnaren mot våld i nära relationer påtalar i sitt slutbetänkande svårigheten att bygga tillräcklig kompetens inom varje organisation och lyfter värdet av stöd från en oberoende verksamhet.⁵ Origos verksamhet ligger i linje med detta sätt att samla och bygga kompetens i en fristående verksamhet som flera organisationer mer effektivt kan dra nytta av. Eftersom flera organisationer delar på kostnaden, minskar även kostnaden för de enskilda finansiärerna. Kostnaden kan även ställas i relation till de väsentligt ökade kostnader det innebär om hedersrelaterat förtryck och våld tillåts fortgå, med risk för avhopp från skola, hemlöshet, arbetslöshet och vårdbehov. Utöver den rena kostnadsaspekten ger Origo deltagande organisationer möjlighet att fullgöra sina utmanande uppdrag och ytterst att förbättra livssituationen för ungdomar i en väldigt utsatt livssituation.

⁴ Att tänka nytt för att göra nytta – om perspektivskiften i offentlig verksamhet (SOU 2013:40).

⁵ Våld i nära relationer – en folkhälsofråga (SOU 2014:49).

Avtal om Origo resurscentrum mot hedersrelaterat förtryck och våld i Stockholms län

Ingress

I detta avtal regleras villkor och förutsättningar för samverkan mellan Stockholms stad, kommuner i Stockholms län, Stockholms läns landsting och Polismyndigheten region Stockholm avseende drift av Origo resurscentrum mot hedersrelaterat förtryck och våld i Stockholms län.

Enligt avtalet är Stockholms stad värd för Origos verksamhet. Verksamheten drivs inom ramen för Stockholms stad och dess organisation. Stockholms stad är formellt ansvarig för verksamheten och samtliga avtalsparter är samverkansansvariga och har möjligheter till insyn i och påverkan av verksamheten i enlighet med detta avtal.

Origos verksamhet är inte individrelaterad annat än genom information och rådgivning. Verksamheten ersätter inte ordinarie myndigheters lagstadgade myndighetsansvar. Samverkan sker i alla situationer inom ramen för vad respektive myndighets (parts) ansvarsområde medger.

§ 1 Avtalsparter och kontaktpersoner

Stockholms stad genom socialnämnden, anslutna kommuner, Stockholms läns landsting samt Polismyndigheten region Stockholm.

Adresser och kontaktpersoner till respektive avtalspart rapporteras till Origo.

§ 2 Uppdraget för Stockholms stad

Stockholms stad svarar för drift av Origo resurscentrum mot hedersrelaterat förtryck och våld i samverkan med övriga avtalsparter i detta avtal.

Parterna är överens om att verksamheten bedrivs i enlighet med den reglering som **framgår** av detta avtal inklusive bilagor.

Origo består av en fysisk och en virtuell del som erbjuder vägledning till ungdomar som utsätts för hedersrelaterat förtryck

och våld. Yrkesverksamma från olika myndigheter och frivilliga aktörer som arbetar med målgruppen kan vända sig till Origo vid behov av konsultativt stöd och vägledning.

Stockholms stad är huvudsaklig arbetsgivare till anställd personal på Origo. Efter överenskommelse med avtalspart kan anställd hos annan avtalspart vid behov och mot särskilt överenskommen ersättning inom ramen för budget knytas till Origo.

§ 3 Origos syfte

Origo är en plattform för att ta tillvara den samlade kompetensen i länet.

Syftet med verksamheten är att:

- erbjuda stöd och rådgivning till ungdomar som utsätts för hedersrelaterat förtryck och våld,
- erbjuda konsultativt stöd och vägledning till yrkesverksamma inom myndigheter och frivilliga organisationer,
- underlätta och stödja samverkan mellan Stockholms stad, anslutna kommuner, Stockholms läns landsting och Polismyndigheten region Stockholm,
- sprida kunskap om hedersrelaterat förtryck och våld samt att utveckla gemensamma arbetsätt och metoder.

Avtalet innefattar inte insatser enligt hälso- och sjukvårdslagen.

§ 4 Origos målgrupper

Origos huvudsakliga målgrupper är:

1. Flickor/unga kvinnor och pojkar/unga män mellan 13–26 år som utsätts för hedersrelaterat förtryck och våld.
2. Yrkesverksamma inom polis, socialtjänst, skol- och fritidsverksamhet, hälso-och sjukvård samt frivilliga aktörer som möter och arbetar med utsatta som lever i en hederskontext.

§ 5 Origos mål

Origos huvudsakliga mål är att:

- Målgrupp 1 har kunskap om sina rättigheter.
- Målgrupp 1 lever ett liv utan förtryck och våld.
- Målgrupp 2 har hög kompetens inom området.
- Samverkan mellan myndigheter och frivilliga aktörer fungerar för att ge stöd till målgruppen.

Origo ersätter inte ordinarie myndigheters lagstadgade myndighetsansvar. Origo ska tillsammans med avtalsparterna verka för att ta fram och vidareutveckla en modell för samarbete mellan myndigheter i frågor som rör hedersrelaterat förtryck och våld.

§ 6 Ansluten parts åtaganden

Anslutna parter ska verka för att sprida information om Origos verksamhet. Anslutna parter ska verka för att utveckla samarbete mellan myndigheter, mellan myndigheter och frivilligorganisationer samt mellan myndigheter, frivilligorganisationer och Origo i frågor som rör hedersrelaterat förtryck och våld.

Kontaktpersoner hos anslutna parter har ansvar för att vara länken mellan resurscentret och respektive kommun/myndighet.

Kontaktpersonen har organisationens mandat att företräda organisationen, är insatt inom problemområdet hedersrelaterat förtryck och våld och har i uppgift att följa utvecklingen inom området.

Kontaktpersonen ges tillgång till vidareutbildning genom resurscentret och ansvarar, tillsammans med centret, för att sprida kunskaperna vidare.

Anslutna samarbetspartners ansvarar för att meddela Origo om förändringar i den egna organisationen.

§ 7 Ansluten parts ekonomiska åtaganden

Den totala budgeten för Resurscentrets verksamhet uppgår till 6 mkr/år (6 000 000 kr) och fördelas mellan parterna enligt följande:

- Anslutna kommuner svarar för 50 procent av verksamhetens kostnader (fördelning mellan kommunerna, se bilaga 1).
- Stockholms läns landsting svarar för 25 procent av verksamhetens kostnader.
- Polismyndigheten region Stockholm svarar för 25 procent av verksamhetens kostnader.

Den ersättning parterna är skyldiga är fast under det första verksamhetsåret (2016), därefter ska justering av ersättningarna ske i enlighet med SCB:s definitiva arbetskostnadsindex för tjänstemän (SNI 2007 näringsgren Q) men basmånad oktober 2015 och jämförelsemånad oktober 2016.

Origos verksamhet bedrivs inom angiven budgetram och parterna har vid varje tidpunkt andel i Resurscentrets tillgångar och skulder i förhållande till ovan angiven fördelning. Parterna svarar aldrig solidariskt för varandras åtaganden.

Åtgärder som medför risk för budgetöverskridande betraktas som principiella i enlighet med 9 § och beslutas av styrgruppen.

Ovan angivna fördelningsgrund tillämpas likaså för täckande av eventuellt underskott i verksamheten samt vid skifte av Origos tillgångar som föränleds av ett eventuellt upphörande av avtalet. Utvärdering av parternas ekonomiska åtagande sker årligen.

§ 8 Erläggande av kostnadsbidrag

Respektive parts kostnadsbidrag ska erläggas enligt fastställd budget med en fjärdedel per kvartal i förskott. Inbetalningen ska vara Stockholms stad tillhanda på av Stockholms stad anvisat konto senast den första vardagen i respektive januari, april, juli och oktober månader.

Stockholms stad kan med varje övrig part komma överens om att erläggande av kostnadsbidrag ska ske i efterskott.

Betalning erläggs enligt de rutiner Stockholms stad tillämpar.

§ 9 Insyn och inflytande

Origo är ett samarbete mellan likvärdiga parter i syfte att samla och stärka kompetens kring frågor om hedersrelaterat förtryck och våld. Verksamheten utformas och drivs i enlighet med parternas gemensamma önskemål samtliga parter har insyn i och inflytande över verksamheten.

Styrgrupp

Verksamheten leds av en styrgrupp bestående av:

- Sex representanter från anslutna kommuner som utses med två representanter vardera genom de regionala områdena Södertörn, Nordost och Nordväst.
- En representant från Stockholms stad.
- En representant från Stockholms läns landsting.
- En representant från Polismyndigheten region Stockholm.
- En representant från Kommunförbundet Stockholms Län.

Ordförandeskapet i styrgruppen innehas av Stockholms stad. Styrgruppen svarar för principiella ställningstaganden som föränleds av Origos verksamhet. Styrgruppen och verksamhetschefen för Origo har löpande dialog om frågor som rör verksamhetens mål, inriktning, omfattning och kvalitet.

Styrgruppen ska ha minst fyra protokollförda möten per år och ordföranden är sammankallande. Styrgruppen ska vara enig i sina rekommendationer om/till verksamheten.

Referensforum

Ett referensforum ska finnas för att ytterligare stärka möjlighet till inflytande och insyn för avtalsparterna. Referensforum ska sammankallas minst en gång per år och består av:

- En representant från respektive kommun
- En verksamhetsrepresentant från Origo
- En representant från Kommunförbundet Stockholms Län
- En eller fler representanter från Stockholms läns landsting
- En eller fler representanter från Polismyndigheten region Stockholm
- En eller fler representanter från Länsstyrelsen i Stockholms län.

Stockholms stad har ordförandeskapet och är sammankallande.

Rätt till insyn

Samtliga avtalsparter har rätt till fullständig insyn i Origos verksamhet såvida inte hinder möter på grund av lagstadgad sekretess.

Det åligger Origo att regelbundet informera om verksamheten till avtalsparterna. Information sker via kontaktperson hos respektive avtalspart.

Respektive avtalsparter ansvarar för att samtliga kontaktuppgifter är aktuella och anmäler förändringar till Origo.

§ 10 Information från parterna

Parterna lämnar information till Origo och till övriga parter om händelser/åtgärder i den egna verksamheten om dessa händelser kan antas ha väsentlig betydelse för Origo och dess verksamhet som omfattas av detta avtal. Information enligt denna paragraf ska delges Origo som svarar för att information delges övriga avtalsparters kontaktpersoner.

§ 11 Sekretess m.m.

Samverkan enligt avtalet innebär ingen förändring i sekretess enligt offentlighets- och sekretesslagen (2009:400) som råder mellan samverkande myndigheter. Varje tjänsteman företräder sin myndighet och är bunden av den sekretess som gäller för respektive myndighet.

Rutiner säkerställer att verksamheten inom Origo följer gällande regler om offentlighet- och sekretess och personuppgiftslagen. Rutinerna innefattar gällande regler om anmälningskyldighet enligt 14 kap. 1 § socialtjänstlagen och 6 § lag om vård av missbrukare i vissa fall samt regler om lex Sarah enligt

socialtjänstlagen och lag (1993:387) om särskilt stöd och service till vissa funktionshindrade (LSS).

§ 12 Initiativrätt

Parterna har rätt att skriftligen underställa styrgruppen frågor för behandling. Den part som har underställt styrgruppen en fråga för behandling har rätt att delta i styrgruppens behandling av frågan även om parten inte har någon ordinarie representant i styrgruppen.

§ 13 Omförhandling

Om förutsättningarna för verksamheten enligt detta avtal väsentligt ändras, t.ex. genom att individinriktad hälso- och sjukvård skulle bli aktuell, har respektive part rätt att påkalla omförhandling av avtalet. Om omförhandling påkallas enligt denna paragraf är övriga parter skyldiga att förhandla.

§ 14 Förtida utträde m.m.

Part har rätt att begära utträde ur avtalet om annan part väsentligen åsidosätter sina avtalsenliga förpliktelser enligt detta avtal och dessutom inte vidtar rättelse inom fjorton (14) dagar efter mottagande av skriftlig anmodan från annan part.

I det fall någon av parterna i väsentligt avseende inte skulle fullgöra sina åtaganden enligt avtalet äger övriga parter rätt till skälig ersättning för kostnader de eventuellt åsamkats till följd av det bristande fullgörandet.

Oavsett vilken part som utträder ur avtalet har Stockholms stad rätt att erhålla ersättning för av Origo utfört arbete och styrkt kostnad.

Om part begär utträde ska övriga parter snarast uppta förhandlingar för att besluta om avtalets fortbestånd och göra i avtalet nödvändiga korrigeringar med anledning av parts utträde.

Om parterna inte kommer överens om förutsättningarna för avtalets fortbestånd vid någon parts utträde ska avtalet upphöra. Vid avtalets upphörande enligt denna paragraf ska vardera part tillse att dess skyldigheter intill upphörandedagen uppfylls. Efter denna tidpunkt kvarligger inga rättigheter eller skyldigheter mellan parterna med undantag av vad som annars anges i avtalet.

Om avtalet upphör i förtid är det Stockholms stads skyldighet att senast sex månader efter avtalets upphörande avlämna en slutredovisning av verksamheten till övriga parter.

§ 15 Meddelanden

Om part ska vidta formell åtgärd enligt avtalet som föranleder kommunikation med övriga parter ska meddelanden skickas

antingen rekommenderat, via e-post eller med bud till annan parts kontaktperson som är utsedd av respektive avtalspart.

§ 16 Ändringar och tillägg

Ändringar i och tillägg till detta avtal ska för att kunna åberopas mellan parterna vara skriftliga, kontrasignerade och beslutade av behöriga företrädare för parterna. Om det förekommer motstridiga uppgifter i avtalen äger senare tillkomna överenskommelser företräde framför tidigare.

§ 17 Tvister

Tvist angående tillkomst, tolkning, tillämpning eller giltighet av detta avtal ska i första hand lösas genom medling mellan parterna. Om någon lösning därigenom inte uppnås, ska i andra hand tvisten slutligt avgöras genom allmän domstol där Stockholms tingsrätt ska utgöra första instans.

§ 18 Avtalets giltighet

Detta avtal gäller fr.o.m. den 1 januari 2016 t.o.m. den 31 december 2020 och förlängs med fem år för de parterna som inte senast 2019-12-31 säger upp avtalet.

Detta avtal har upprättats i tjugooåtta (28) likalydande exemplar varav parterna erhållit var sitt exemplar.

Bilagor

Underskriftssidor

- Bilaga 1 Botkyrka kommun
 - Bilaga 2 Danderyds kommun
 - Bilaga 3 Ekerö kommun
 - Bilaga 4 Haninge kommun
 - Bilaga 5 Huddinge kommun
 - Bilaga 6 Järfälla kommun
 - Bilaga 7 Lidingö stad
 - Bilaga 8 Nacka kommun
 - Bilaga 9 Norrtälje kommun
 - Bilaga 10 Nykvarns kommun
 - Bilaga 11 Nynäshamns kommun
 - Bilaga 12 Salems kommun
 - Bilaga 13 Sigtuna kommun
 - Bilaga 14 Sollentuna kommun
 - Bilaga 15 Solna stad
 - Bilaga 16 Sundbybergs stad
 - Bilaga 17 Södertälje kommun
 - Bilaga 18 Tyresö kommun
 - Bilaga 19 Täby kommun
 - Bilaga 20 Upplands Väsby kommun
 - Bilaga 21 Upplands-Bro kommun
 - Bilaga 22 Vallentuna kommun
 - Bilaga 23 Vaxholms stad
 - Bilaga 24 Värmdö kommun
 - Bilaga 25 Österåkers kommun
- Bilaga 26 Kostnadsfördelning mellan anslutna kommuner

I avtalet icke ingående bilagor

- Bilaga A Tjänsteskrivelse

Bilaga 26

Kostnadsfördelning för Origo resurscentrum mot hedersrelaterat våld och förtryck

Kostnad fysiskt hus 5 milj (personal och övriga driftkostnader per år)

Kostnad förvaltning virtuellt hus 1 milj kr (licenskostnad, uppgradering, personal)

Parter	Invånare 31- dec 2011?	Andel procent	Kostnad
Polisen		25,00	1 500 000
Landstinget		25,00	1 500 000
Botkyrka	84 677	2,02	121 460
Danderyd	31 799	0,76	45 612
Ekerö	25 767	0,62	36 960
Haninge	78 326	1,87	112 350
Huddinge	99 049	2,37	142 075
Järfälla	67 320	1,61	96 564
Lidingö	44 081	1,05	63 230
Nacka	91 616	2,19	131 414
Norrtälje	56 245	1,34	80 678
Nykvarn	9 331	0,22	13 384
Nynäshamn	26 248	0,63	37 650
Salem	15 694	0,38	22 511
Sigtuna	41 329	0,99	59 282
Sollentuna	65 891	1,58	94 514
Solna	69 946	1,67	100 330
Stockholm	864 324	20,66	1 239 783
Sundbyberg	39 539	0,95	56 715
Södertälje	87 685	2,10	125 775
Tyresö	43 328	1,04	62 149
Täby	64 558	1,54	92 602
Upplands Väsby	40 194	0,96	57 654
Upplands bro	23 984	0,57	34 403
Vallentuna	30 715	0,73	44 057
Vaxholm	11 141	0,27	15 981
Värmdö	38 894	0,93	55 789
Österåker	39 792	0,95	57 077
Summa	2 091 473	100	6 000 000